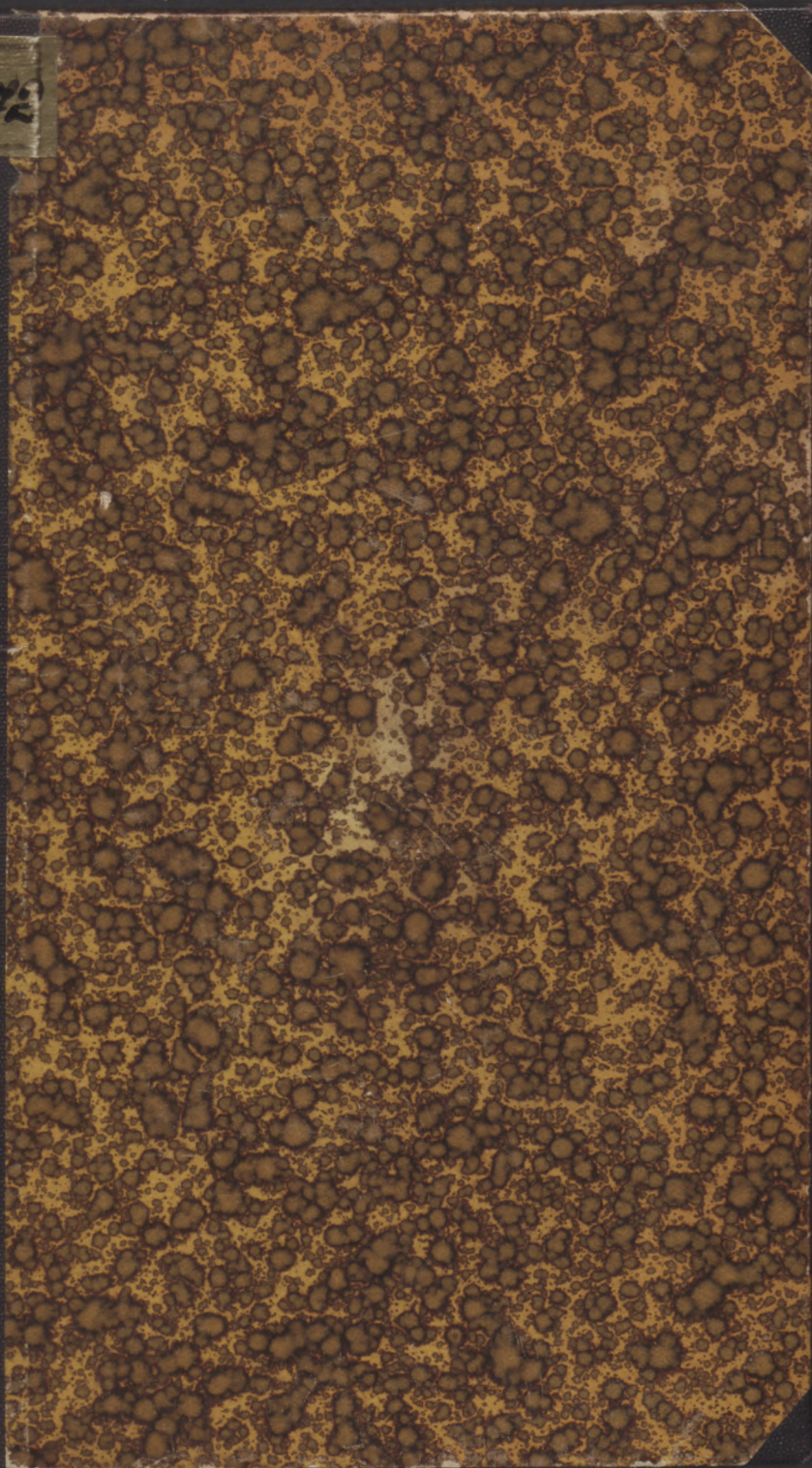
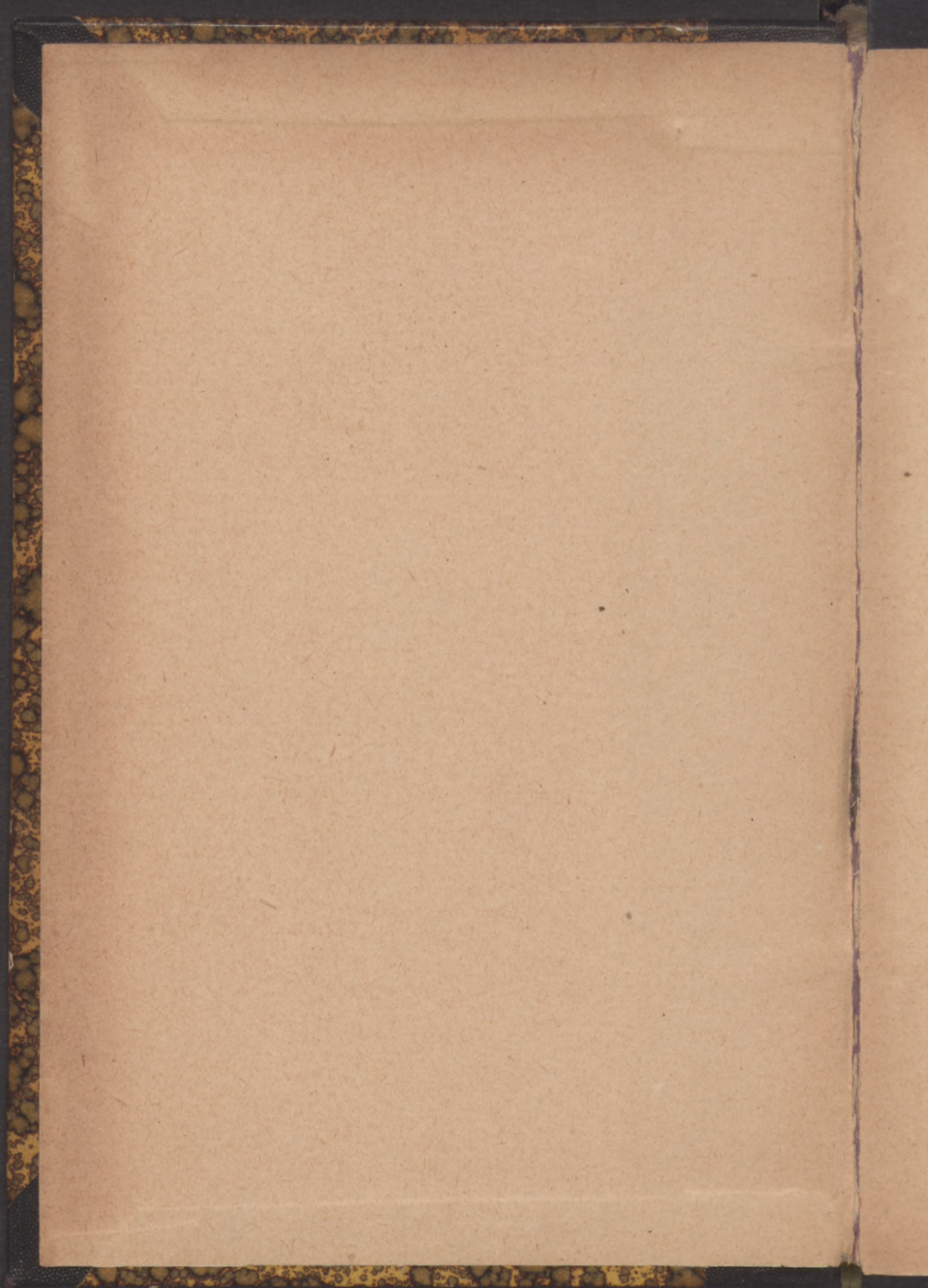
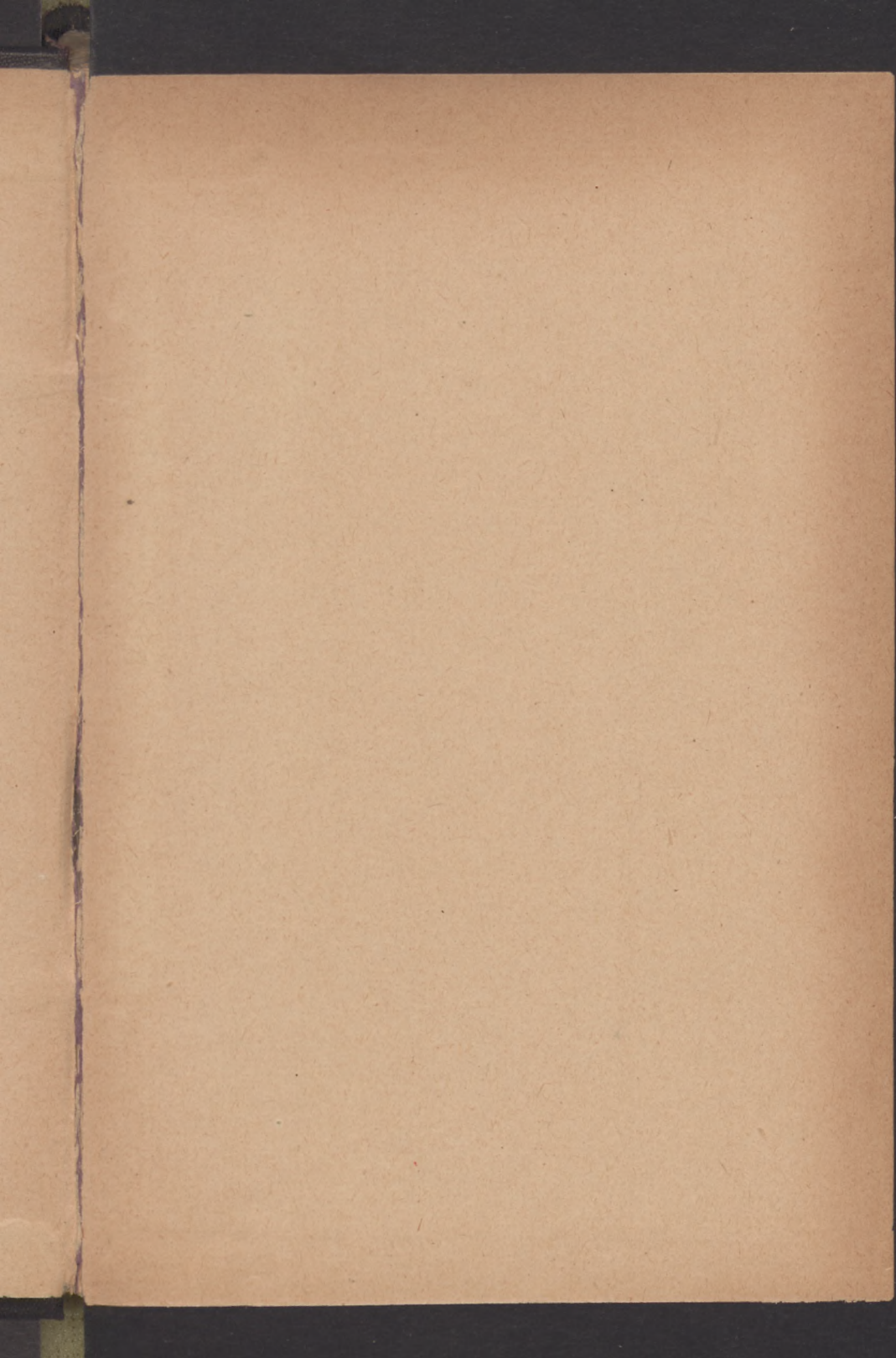
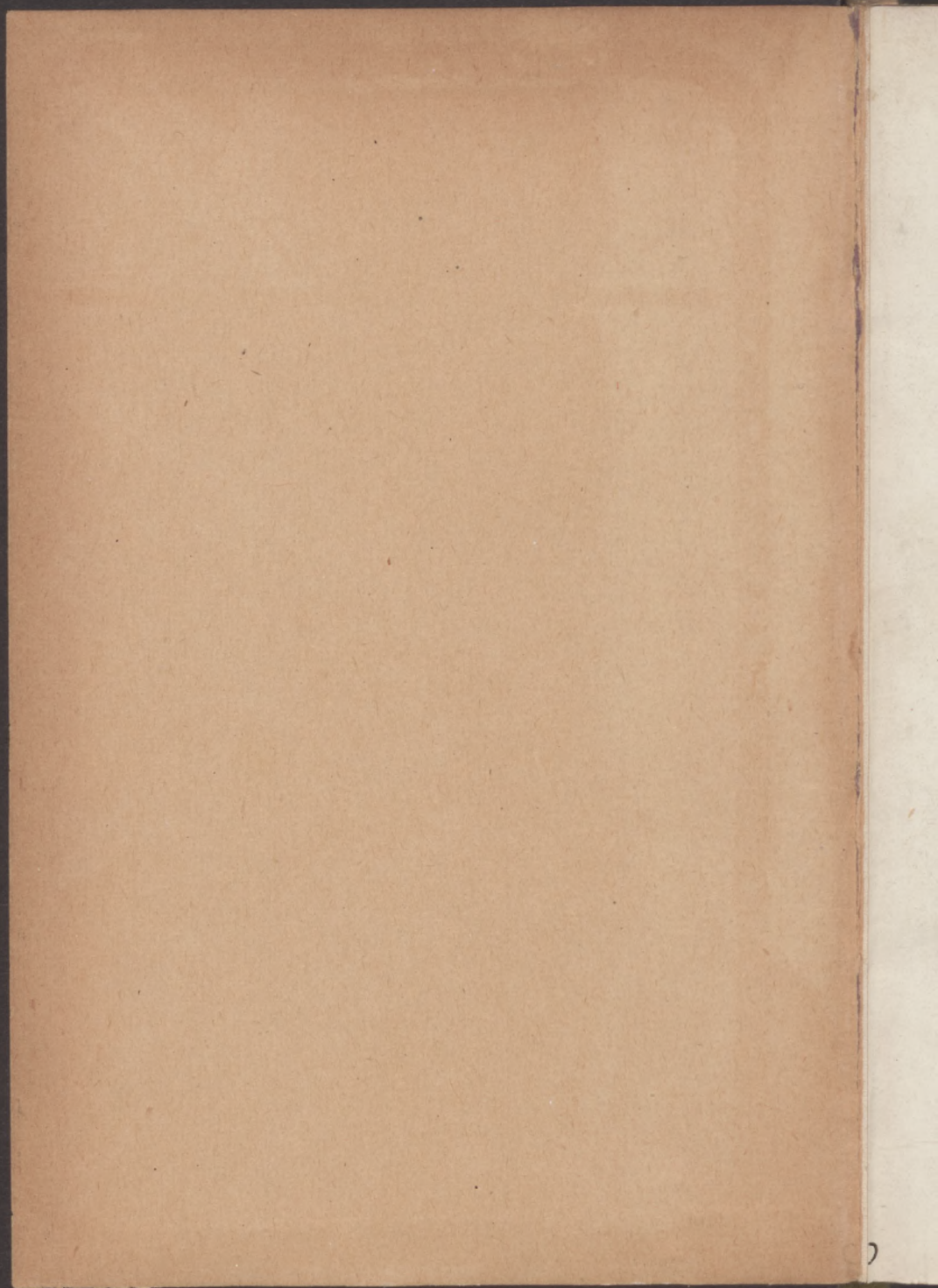

i86672

GÁBOR ANDOR
SZÉPASSZONY

56

Vígjáték 3 felvonásban.

Dick Manó kiadása
Budapest

GÁBOR ANDOR

SZÉPASSZONY
VIGJÁTÉK 3 FELVONÁSBAN

DICK MANÓ,
BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 12.

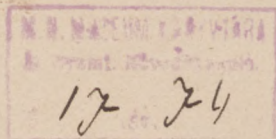
~~P. o. könyv~~
~~64950~~

Színházakkal szemben kézirat.
Minden jog, különösen a fordítás joga
fenntartva.

Copyright 1916 by W. Karczag, Leipzig, Wien, New-York

186672

Nap nyomda r. t., Budapest.

SZEMÉLYEK:

BENEDEK ALBERT dr. orvosprofesszor,

MARIANN, a felesége,

ILKA NÉNI, Benedek rokona,

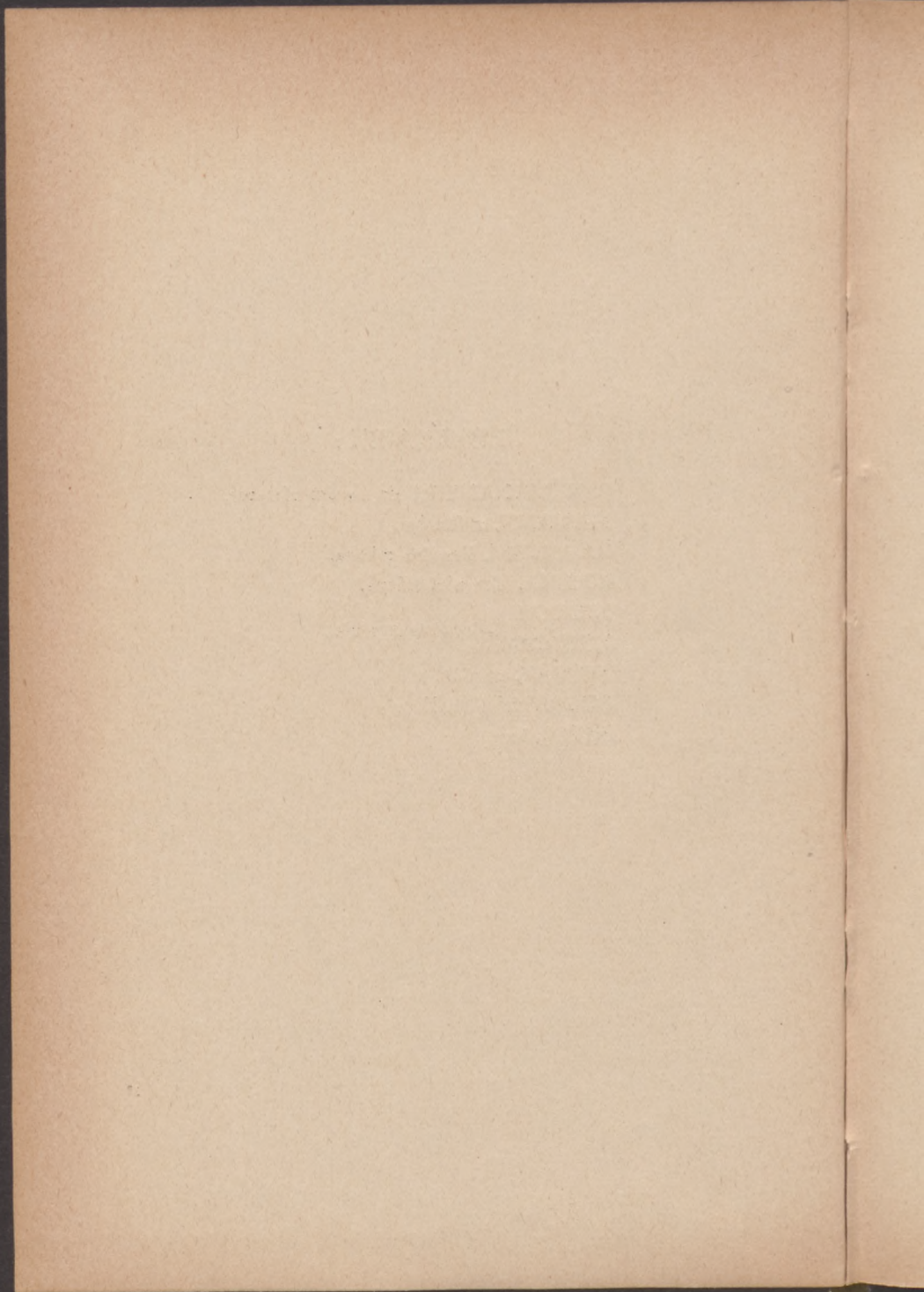
ROZIKA, Ilka néni leánya,

HEIRICH }
HEIRICHNÉ } Mariann szülei,

FORBÁT, mérnök,

BOGÁTHY FÉLIX dr.

PÉTER, inas.

ELSŐ FELVONÁS

Első jelenet: Ilka néni, Inas

(Igen elegáns szalon Benedek házában, kényelmes karosszékek, kandalló; a falon, egyéb képek közt, Mariann életnagyságu portréja, estélyi toalettben; zongora)

(Ilka néni ül a karosszékekben, valami számadási könyv van a kezében, a ceruzát a szájába dugja, hogy a hegyét megnevesítse. Az inas belép, Ilka néni fölveti a fejét)

ILKA NÉNI: Mit visz Péter?

INAS: A méltóságos ur postáját.

ILKA NÉNI: Sok?

INAS: Nem több, kezét csókolom, mint rendesen. Prospektusok, lapok, miegymás . . .

ILKA NÉNI: Levelek?

INAS: Azok is vannak. *(Legyezőt csinál a levelekből, úgy mutatja)* Vidéki doktorok. Jelentik a kólegák, hogy hogy van a paci.

ILKA NÉNI: Paci?

INAS: Az. A paciencs. Mink, orvosi körökben, csak így hívjuk. A vidéki doktor ur a kólega. A levelüket is meg lehet üsmerni az enyertéről.

ILKA NÉNI: Miről Péter? mi a csodáról?

INAS: Az enyertéről, könyörgöm. Enyerté azt teszi, hogy nyilvános rendes tanár. Pesti orvos urak csak udvari tanácsost irnak. Mert az ölég. Nekem se kéne több. De van itt egy másmilyen is. *(Mutat egy levelet)*

ILKA NÉNI: Itt hagyhatja a postát, Péter, majd én beviszem a dolgozó szobába.

INAS: *(leteszi a postát, meghajtja magát, el.)*

Második jelenet: Ilka néni, Rozika, Inas

ILKA NÉNI *(nézegeti a postát)*: Medecinise Vóhensrift . . . Hogy mér járátja Albert ezeket a patikus lapokat, amik a medecináról szólnak? Tényleg csupa enyerté.

ROZIKA *(bejön, nagy kötet könyv van a kezében)*: Anyus.

ILKA NÉNI *(nem veszi észre)*: Enyerté . . . enyerté . . .

ROZIKA: Ejnye anyus, de nagyon el van foglalva! Mért nem jön ki innen? Albert bácsi mindjárt ittthon lesz!

ILKA NÉNI: Mondd, fiacskám . . . mi az a nyilvános? Mert azt én tudom, hogy az Albert rendszeren eljár az egyetemre minden délelőtt, hát kiírhatják róla, hogy szép rendes tanár. De mért nyilvános?

ROZIKA: Az egy grádus mama. Vannak magántanárook és vannak nyilvánosak.

ILKA NÉNI: Hátha grádics: grádics. Most többet tudok. Te mit csinálsz avval a ménkü nagy könyvvel? Tanulsz?

ROZIKA: Dehogy. Albert bácsi mondta, hogy szeretné, ha együtt volnának azok a cikkei, amiket 10 év óta orvosi lapokba írt. Most én kijelölöm őket.

ILKA NÉNI: Te ahhoz is értesz?

ROZIKA: Nem nagy kunszt, mama.

ILKA NÉNI *(fölvész egy levelet, a két ujja közé fogja, mintha fertőző tárgy volna)*: Idenézz, Rozika! Ezt az elvált írja. Egy hét óta mindennap ír.

ROZIKA: Mariann néni?

ILKA NÉNI: Albert volt felesége. Aki megcsalta és elszökött.

ROZIKA: Anyus, anyus! Hogy beszélhet ilyet?

ILKA NÉNI: Magunk közt csak mondhatom?

ROZIKA: Még magunk közt se. Ki tudja, mi igaz belőle?

ILKA NÉNI: Te, Rozika, ehhez én mégis jobban értek. Roza, fel kéne bontani egyszer egy ilyen levelet.

ROZIKA: De mama! Levéltitok.

ILKA NÉNI: Ilyen vékony koverta és az ember ne tudhassa, mi van mögötte! Az elvált akar valamit. Csak Albert tudja, hogy mit . . . De sose beszél róla. Egyáltalán nagyon érdekes lehet, ami Albertékkal történt. Tudod, a cselédség beszél . . . Valami Bogátit emlegetnek.

ROZIKA: Anyus, nem illik meghallgatni, amit . . .

ILKA NÉNI: Az ilyen házban, ahol történik ilyesmi, valamenyi cselédet el kéne égetni, mint a régi zsidóknál.

ROZIKA (nevet): Gondolja mama, hogy ott ugy történt?

ILKA NÉNI: Olvastam valamelyik lapban. Hát nem szentírás amit összeírkálnak, de van benne valami.

INAS: (bejön).

ILKA NÉNI: Na, Péter? !

INAS: A méltóságos ur telefonált, hogy itthon vacsorázik. (El)

ILKA NÉNI: Látod, ez is ritkaság volt azelőtt. Azt mondják, az elvált mindig magával cipelte este . . . Na, nem jó asszony volt. Szerencse, hogy vége van.

ROZIKA: Még nem váltak el.

ILKA NÉNI: Hát az nem is megy úgy ripsz-rapszra. Megházasodni könnyebb, mint elválni. Ha nem így volna, már Ádám meg Éva se maradtak volna együtt. De ezt nem lehet visszacsínálni. Ez hűtlen elhagyás, az ám! Ilyen volt minálunk a doktor Czinner esete. Hires eset volt, fél-

évig beszéltek róla a városban... Ugy volt, hogy a doktor Czinner, aki a legjobb ügyvéd volt nálunk, de nagyszerű ügyvéd, nem huzta le a bőrt a szegény emberről, egyszer csak észrevette... Roza, te nem figyelsz rám.

ROZIKA: Megbocsát, anyus. Szórakozott vagyok.

ILKA NÉNI: Min jár az eszed?

ROZIKA: Kezdődik az iskolaév...

ILKA NÉNI: Mit érdekel téged az most már?

ROZIKA: Mama... ne haragudjon, szeretnék visszamenni Lubohnyára.

ILKA NÉNI: Szent Isten! a tót gyerekek közé? Mi lett? Hogy juthat ilyen eszedbe?

ROZIKA: Anyuskám... még ezt a munkát elvégzem Albert bácsinak és hadd megyek vissza!

ILKA NÉNI: Ezt vedd ki a fejedből! Az uri módból vissza a szegénységbe!

ROZIKA: Nem rossz szegénynek lenni, ha jól érzi magát benne az ember.

ILKA NÉNI: Világéletemben szegény voltam, büszke is vagyok rá... hogy sohasem éreztem jól magamat benne!

Harmadik jelenet: Voltak. Inas.

INAS (*belép, jelent*): Forbát ur.

ROZIKA: Megmondta, hogy a méltóságos ur nincs itthon?

INAS: Meg. Azt mondta, hogy addig a hölgyeknél tiszteleg. (*El.*)

ILKA NÉNI: Te, ez az örökös bejelentés! Mint a bejelentő-hivatalban. De azért szép. Finom. Hanem az ilyen kedves fiut, mint ez a Forbát, aki olyan jóbarátja Albertnek, mégis csak be lehetne eresztetni firlefánc nélkül is.

ROZIKA: Mama, ne bántsuk mi itt a házi rendet. Ré-

gibb mint mi. És akkor is meglesz, mikor mi már nem leszünk itt.

ILKA NÉNI: Ilyeneket ne beszélj! Itt maradsz, amíg én itt vagyok, hacsak . . .

Negyedik jelenet. Ilka néni, Rozika, Forbát

FORBÁT (*jön, kis virágcsokorral*): Csókolom a kezűket.

ILKA NÉNI: Hozta Isten, mérnök ur!

ROZIKA: Isten hozta.

FORBÁT: Magam is igyekeztem, gondoltam, fölnézek. Van egy hete, hogy nem láttam Albertet.

ILKA NÉNI: És hozott egy pár szál virágot is neki. Ez aztán a jóbarátság!

FORBÁT: Hm. A virágot, kedves Ilka mama, talán mégsem Albertnek hoztam? (*Nevet*) Nem. (*Rozikához*) Megengedi Rozika! (*Átnyújtja*)

ROZIKA: Köszönöm, de máskor ne tegye.

ILKA NÉNI: Vigyázzon! Roza ma rosszkedvű.

FORBÁT: Jaj, akkor nem bántom. Inkább megkérdem Ilka mamától, hogy hogy van mindig?

ROZIKA: Nem vagyok rosszkedvű és nagyon örülök neki, hogy úgy érdeklődik a mama iránt.

FORBÁT: Tudja . . . gyerekkori emlékeim ébrednek, valahányszor Ilka néni megszólal. A nagy fekete almárium, aminek szárított kakukfű szaga volt.

ILKA NÉNI: Nézd csak, nézd! Maga tudja, mi az almárium?

FORBÁT (*bűszkén*): Hogyne tudnám. Nagyapáménak nem szekrényük volt, vagy pláne kasztnijuk, hanem almáriumuk és szublódjuk. De kakukfű szagu. Nekem beépített szekrényem van. De gőzfűtés szagu.

ILKA NÉNI: No mérnök ur, nem hiába kedvelem magát, mert kedvelem, mért tagadnám? — de nem is egészen pesti ember még maga.

ROZIKA: A mama szeret Pesten lenni, de nem szereti Pestet.

FORBÁT: Igaza van. Pesten aki ember valamit ér, mind nem pesti még. Én se vagyok az, hála Istennek. Albert se az, senkise! Pest az a város, amelyben nem születnek, hanem csak meghalnak a pestiek.

ROZIKA: Maguk még hazulról ismerik egymást?

FORBÁT: Nem. Iskolába már Pesten jártunk. Én negyedikbe, mikor Albert nyolcadikba. Ő volt a tanítóm. Nagyön vásott kölyök voltam. Albertnek köszönöm, hogy lett belőlem valami.

ILKA NÉNI: De lett ám! Egy ilyen híres építőmester.

ROZIKA (nevet): Építész mama!

ILKA NÉNI: Hát ész is kell az építőmesternek!

ROZIKA: Az itt pallért jelent, anyus.

ILKA NÉNI: Hagyd csak, lányom! Egy híres pallér se kutya! Volt Kaposba egy, a Moreszkáni, olasz volt, mink csak úgy hittuk, hogy Morzsa Sányi . . . addig építette a sok házat másoknak, míg neki is lett egy, kétemeletes. Egyszer lehivatta Albertet konzultálni. Kétszáz pengőt fizetett érte!

FORBÁT: Albert mit csinál?

ILKA NÉNI: Dolgozik. Jön, megy egész nap. Délután meg itt a betegek.

FORBÁT: De birja. Kevesebb munkával élni se tudna.

ILKA NÉNI: No, most már Rozika is segít neki.

ROZIKA (nevet): Ugyan! Ez csak nem segítség?

FORBÁT: Szóval: Rozika is dolgozik? Hát mondja, Rozika, már régen meg akarom kérdezni. Három hónapja vannak itt . . . Hogy tetszik magának ez az élet, ez a ház . . . és minden egyéb?

ILKA NÉNI: Ne is kérdezze! Vissza akar menni Lubohnyára.

FORBÁT: Igazán?

ROZIKA: Vissza. Albert bácsi csak a mamát kérlette... A mama elhozott engem is magával. De mit keresek én itt?

ILKA NÉNI: Férjet! Nézd csak! Mit keres egy husz éves, csinos leány?

ROZIKA: Huszonkettő vagyok, mama. Mért mond kevesebbet?

FORBÁT: Brávó! Milyen egyenes beszédek! Legutoljára a nagyanyámat hallottam ilyen őszintén beszélni, de az még 1900 előtt volt. Talált-e már férjet, Rozika?

ROZIKA: Nem, még nem. Majd szólok.

FORBÁT: Akkor hát a barátom háza megbukott Rozika előtt. Tehát rátérhetünk a harmadik kérdésre. *(Az újján számol)* Egy: volt a pesti élet, kettő: ez a ház, három: minden egyéb.

ILKA NÉNI: Azt kérdezi a mérnök ur, hogy ő tetszik-e neked? Nekem tetszik.

FORBÁT *(meghajtja magát Ilka néni felé)*.

ROZIKA *(nevet)*: Akkor, ugy-e, rendben is van már a dolog?

FORBÁT: De nem az volt a kérdés!

ROZIKA: Én pedig ezen a harmadik kérdésen még nem gondolkodtam.

FORBÁT: Gondolkodjék, Rozika!

ROZIKA: Akkor a kérdés tanulmány tárgyává tétetik.

FORBÁT: Jaj, ha a miniszter ezt mondja, akkor a kérdés eltemtetetik.

ROZIKA: Arra való a képviselő, hogy újra interpelláljon.

FORBÁT: De mikor szabad újra?

ROZIKA: Irjon majd . . . Lubohnyára.

FORBÁT (*noteszt vesz ki*): Cim?

ROZIKA: Tekintetes Reményi Róza kisasszonynak, Lubohnya, Liptó megye.

FORBÁT: Úpé?

ROZIKA: Utolsó posta Rózsahegy. Oda küldje azt a levelet, amit majd nem ir meg.

FORBÁT: Egy méter hosszú lesz az a levél!

Ötödik jelenet: Ilka néni, Rozika, Forbát, Inas

INAS: A méltóságos ur hazajött, de éppen telefonhoz hítták. A deszkabáró házi orvosa. (*El*)

ROZIKA: Jöjjön, mama, menjünk. Nem szabad zavarni Albert bácsit.

ILKA NÉNI (*fölszedi a számadási könyvét és ceruzáját*): Csak jöjjön, mérnök ur, gyakrabban! Beszélje ki ennek a rosz gyermeknek a fejéből azt a görbe vidéket.

FORBÁT: Mindennap itt leszek.

ROZIKA: Nem szabad zavarni Albert bácsit!

FORBÁT: Jó! Majd csak Önöket zavarom.

ILKA NÉNI: Jaj, a postát még be kell vinnem a dolgozószobába!

FORBÁT: Nem muszáj. Nem megyünk oda. Nem szeretem azt a szobát. Tulsok könyv van benne. Rozika . . . a virágom itt marad?

ROZIKA (*fölveszi*): Pardón . . . ittfelejtettem. (*Rozika, Ilka el*)

Hatodik jelenet: Forbát, Inas, Benedek

BENEDEK (*jön, hátra szól*): Nem, nem vagyok itt hon senkinek.

INAS (*hangja, kint*): És a telefon?

BENEDEK: Ma nincs telefon se. Mondd, hogy nem jöttem haza.

INAS (*kivül*): Igen is, méltóságos uram. (*Az ajtó be-tevődik*)

BENEDEK: Szervusz, Ernő! Az inas azt mondja, hogy már régen itt vagy.

FORBÁT: Dehogy! Most jöttem, öt perce, vagy csak két perce. Még annál is kevesebb. Hihetetlen gyorsan mulik az idő . . .

BENEDEK: Na, én most az orvosszövetség üléséről jövök, ott lassabban mulott az idő. Alig győztem a végét várni, hogy hazakerüljek. Érdekes, hogy ha sok okos ember van együtt, milyen sok ostobaságot tudnak összebeszélni. Utána olyan jó itthon. Az ember elveti magát hosszában egy fotőjben, rágyújt egy szép szivarra. Parancsolsz? Ott a gyufa. Így ni. És a nikotinnal jó mélyre, mélyre szíjja az ellenmérget.

FORBÁT: Ellenmérget? A nikotin mérge.

BENEDEK: Nem. Ellenmérge. Az élet harapásai ellen. Szidd csak. Antiszeptikum. Majd megharap később. Jól szivarozni csak itthon lehet. Napokat pihenek így.

FORBÁT: Te? Napokat?

BENEDEK: Igen. Negyedórák alatt. Néha, ha nagyon izlik, öt perc alatt annyit pihenek, hogy nem győzők eleget dolgozni utána.

FORBÁT: Nekem ne dicsérd a munkát. Nem hiszem, hogy a munka nemesít.

BENEDEK: Pedig nemcsak nemesít, hanem bárósít is. A közmondások fejlődnek. Aki dolgozik, abból báró lesz, akiből báró lesz, az nem dolgozik. Én még nem vagyok báró.

FORBÁT: Mennyi derű!

BENEDEK: Tudod, egy kicsit sok volt a boru. Nagy

volt a lárma, most kiélvezem a csendet. Te, mint nőtlen ember, el sem képzeled, milyen jó nőtlennek lenni. Ahhoz előbb nősnek kell lenni. Nősülj meg, Ernő, nősülj meg.

FORBÁT: Kicsit furcsán ajánlod.

BENEDEK: Mint az asztmát olyan embernek, aki nem tudja, milyen isten áldása a szabad lélegzetvétell.

FORBÁT: Nézd! Bizony isten úgy látszik, mintha könnyelmű ember lett volna belőled. Irigyellek.

BENEDEK: Az ember mindig szerkeszt magának egy utólagos filozófiát előzetes eseményekhez. Ebben különbözik . . .

FORBÁT: Az állattól?

BENEDEK: Nem, a másik embertől.

FORBÁT: Melyiktől?

BENEDEK: Amelyik előbb szerkeszt egy filozófiát s abból következnek utóbb az események.

FORBÁT: És melyiknek jobb?

BENEDEK: E kettő közül a harmadiknak. Akinek nincs filozófiája és nincsenek eseményei. Az a bölcs ember. *(Megelőzőleg csengetett)*

INAS *(bejön)*: Parancsol a méltóságos ur?

BENEDEK: A postámat hozza be.

INAS: Áadtam a nagyságos asszonynak.

FORBÁT: Mért nem szólsz? Itt a postád, mondtam Ilka néninek, hagyja itt, én úgy is itt tartalak.

INAS *(el)*.

BENEDEK *(átveszi a postát)*: Megbocsátasz, csak egy perc . . . Titkárt kéne tartanom.

FORBÁT: Mért nem tartasz?

BENEDEK: Mert hol kapok olyan embert, aki nem kíváncsi és mégis olyan lelkiismeretesen olvassa el a leveleimet, mintha kíváncsi volna. *(Kezébe kerül Mariann levele, az arca elkomolyodik, a levelet tépni kezdi)*

FORBÁT: Hopp! hopp! Szórakozott ember! Mit csinálsz?

BENEDEK: Egy levelet tépek el.

FORBÁT: El sem olvasod?

BENEDEK: Tudom, ki írja.

FORBÁT: De nem tudod, mi van benne.

BENEDEK: Azért nem olvasom, nehogy megtudjam. A levél olyan furcsa jószág. Megirni nem kell. Elolvasni nem kell.

FORBÁT: Nana, kérlek . . . vannak levelek, amiket akkor is el kell olvasni, ha egy méter hosszúak . . . De pardon . . .

BENEDEK: Ne légy kiméletes! Most már sejtethed, hogy a feleségem levelét téptem el.

FORBÁT: Erélyes ember vagy, hogy így eltéped.

BENEDEK: Nagyon erélytelen ember vagyok, azért tépem el.

FORBÁT: Na hagyjuk, ne beszéljünk róla.

BENEDEK: Bátran beszélhetünk róla. Ez a hetedik levele. És el kell követnem azt az udvariatlanságot, hogy nem olvasom el. Látod, ez a levéltitok megsértése.

FORBÁT: Hogy-hogy?

BENEDEK: Megsértem a levelet azzal, hogy titok marad, ami benne van. De jobb így nekem is, neki is, szégyenkének.

FORBÁT: Sajnálod?

BENEDEK: Tudok olyan objektív lenni, hogy sajnáljam. Vétettem én annyit Mariannak, amennyit ő nekem.

FORBÁT: Te? neki? Mivel?

BENEDEK: Azzal, hogy elvettem.

FORBÁT: Hm . . . nagyon elkomolyodik ez a beszélgetés.

BENEDEK: Hát, Istenem. Az embernek szép, fehér,

sima bőre van . . . olyan szép, hogy meg is csókolod. Alhol azonban kiszakad, ott véres izmok, hártyák, inak és idegek keverékét lárod. Esetleg a csont is törött . . . Hát persze, hogy a sima bőr alatt, amivel az emberek közt járok, nálam is zuzódások vannak. Esetleg a csont is törött.

FORBÁT: Nem tudom.

BENEDEK: Én se nagyon akarom tudomásul venni. *(A szivarját megszívja, nézi a füstöt)* Tudod, a házasságom rosszul sikerült . . . és ezzel talán egy kicsit az életem is . . . Mi volt az életem? Munka és érvényesülés. Ez bizony baj. Te, Ernő, módos emberek fia vagy . . . nehéz ezt megértened. Tizennégy esztendőös korom óta keresem a kenyeret, a magamét és a másokét. Sub auspiciis doktoráltam, assistens lettem, privátdócens, professzor. Közben az örökös munka, rohanás lakásról lakásra, betegekhez, betegek az előszobában . . . a telefonban . . . mindenütt.

FORBÁT: Összefügg ez a házasságoddal?

BENEDEK: Össze. Minden összefügg az ember életében. Hogy a levest forróan szereted-e, összefügg azzal, milyen gyermekeid lesznek.

FORBÁT: Érdekes!

BENEDEK: Így éltem munkától munkához rohanva. Harminckét éves koromig, akkor lettem rendes tanár . . . Szép, ugy-e? Kivülről egy ilyen hirtelen ifju pálya, májusfának látszik. Talán én is annak éreztem és föltettem rá a bokrétát. Megismertem Mariannt. Banális történet, szép volt és szegény, s ha nem is volt túlságosan fiatal, illet az én koromhoz, azt hittem, ha elveszem, boldog leszek. Hiszen szép és férjre vár. És boldoggá teszem. Hiszen szegény. Tévedtem.

FORBÁT: Attól függ, hogy milyen a nő . . . De hát . . . megesik.

BENEDEK: Persze . . . Ha ezerszer megesik mással

— nem baj. Ha egyszer esik meg velem, baj! Most már látom a hiba forrását. Nekem, kedves Ernőkém, tudom biztosan, olyan asszony kellett volna, mint a nap-számosnak, olyan, aki elveszi a tarisznyát tőlem és várja, mi a kívánságom. Aki csak én értem van, magát észre sem veszi. Aki gyerekekkel vesz körül, bizony, pufók, göndör gyerekekkel, akik reggel az ágyamba másznak és belekapaszkodnak a hajamba. Mindez csuf egoizmus, de ne feledd el, Ernőkém, hogy a praktikus altruisták az egoizmus legerősebb teoretikusai . . . Így lett volna jól és nem így lett. Mariannt kaptam, a disznővényt, aki önmagáért van és engem észre sem vesz. Akivel játszani kell, hogy szórakozzon . . . És: gyerekek? Istenem, nagy fáradtság és nem éppen kozmetikum. Tisztelni kell a másik ember jogait. Bár elkobozni őket jobban esik s még jobban, ha a másik önként lemond róluk.

FORBÁT: És te ezt tudtad?

BENEDEK: Tudtam, hogyne tudtam volna!

FORBÁT: Mért nem tettél valamit?

BENEDEK: Mert akinek házon kívül sok energia kell, annak otthon kevés van. Rossz ember sem vagyok, nem akartam fájdalmat okozni Mariannak.

FORBÁT: De ő neked?

BENEDEK: Több joga volt hozzá. Sohasem szeretett. Nekem kellett vállalnom az egész felelősséget. Nem mertem hozzányulni még egyszer az életéhez valakinek, akiét már egyszer, igaz, hogy a magaméval együtt, megrontottam.

FORBÁT: Jó, jó . . . de a végső konzekvenciák a feleséged részéről azért mégis . . .

BENEDEK: Az asszony mindig csak egyféle konzekvenciát vonhat le. Jött a teljes széthidegedés. Jött Bogáthy, na igen, én ki merem ejteni a nevét. Végre Mariann ugy

érezte, hogy nem lehet folytatni. Azt hitte, hogy mindent tudok . . .

FORBÁT: De te akkor még nem tudtál semmit?

BENEDEK: Tudod mit? . . . tudtam! De a férj nem akkor nevetséges, ha tudja, hanem ha tudják, hogy tudja. Nem jó, ha egy házasságban ezekre a végső okosságokra van szükség. De ezek a következményei a kezdő ostobaságoknak.

FORBÁT: Lám, ilyen egy élet, amit mindig irigyeltem! Olyan egyenesen mentél az utadon! és mindig fölfelé!

BENEDEK: Ugy van! De lefelé menni jobb, kényelmesebb.

FORBÁT: És mennyi nyugalom volt benned, könnyedség, fölény, derül!

BENEDEK: Kifelé, Ernő, kifelé! *(A hangja elkomo-lyodik)* Befelé nem voltam nyugodt. És most sem vagyok nyugodt. Ne érts félre. Nem szeretem a feleségemet. Ez biztos. De az egész pályámon két dolog vitt előre: a kötelességtudás és a felelősségérzés. És most súlyosan nehezedik rám, hogy tudom. Mariann azzal, hogy hozzám jött, tönkretett engem, azzal, hogy elment tőlem, tönkretette magát. S mert mind a kettő belőlem indult ki, enyém a felelősség . . . Milyen tehetetlen az ember! Semmit, a leglényegtelenebbet, ami megtörtént, nem tud meg nem történné tenni! Sokszor álltam haldoklók ágyánál, akiknek csak egy egész kis cselekvését kellett volna meg nem tette tenni. Az egyiknek egy szem málnát nem lett volna szabad megenni, a másiknak egy rozsdás tollat nem a kezébe venni. De mert megtették, meg kellett halniok. Az ember a világ felelős állata. Pedig néha milyen jó volna, ha nem így volna. Milyen nagyon jó! És ha már az lehetetlen, akkor olyan jó volna, olyan nagyon jó, nem egyenes derékkal járni az emberek közt, hanem elhuzódni egy sarokba

és sirni, bizony, sirni, mint a gyerek, akit megvertek, hogy kisírszam magamból mindazt, ami évek óta rágja a lelkemet.
(*Rekedt, mert sirás van a torkában*)

(*Nagy szünet*)

FORBÁT (*nehezen szólal meg*): Ne haragudj, hogy így fölkevertelek.

BENEDEK (*ismét könnyedén*): Eriggy már! Elmult. Ugy elmult, mint a házasságom. Kicsit a bőr alá nyultunk, ennyi az egész, hát persze, hogy fáj.

FORBÁT: Egyébről szerettem volna beszélgetni veled . . . na de most . . . nem alkalmas az idő . . .

BENEDEK: A legalkalmasabb. Engem elintéztünk, intézzünk el téged is.

FORBÁT: Nem. Nagy forgalom, kevés haszon. Inkább máskor . . . vagy később . . .

BENEDEK: Ahogy parancsolod.

FORBÁT: Nagyon megkedveltem a rokonaiddat . . .

BENEDEK: Lehet is. Kitűnő emberek. Szinte sok is, mennyire kimélnék és vigyáznak rám. Lábujjhegyen járnak és szordinót tesznek a hangjukra. Szerencsém, hogy rájuk akadtam. Semmi zökkenő ebben a nagy, bolond háztartásban nem volt. Kitűnő emberek. Egészségesek.

FORBÁT: Igen . . . és a Rozika . . .

BENEDEK: Látod! Milyen kedves jelenség. Halk, egyszerű, szorgos, szerény és okos. Jó elnézni.

FORBÁT: Nagyon jó . . . Te, ha meghínál vacsorára . . . szeretek együtt lenni a rokonaiddal.

BENEDEK (*elmosolyodik*): Na, legalább megmondtad, hogy nem velem.

FORBÁT: Veled is, persze! De magad mondod, milyen derék emberek. Nohát!

BENEDEK: Sose védekezz! Meg vagy hiva. De engem is le kell nyelned, én is jelen leszek.

FORBÁT: Ne csufolódj! Egy óra múlva visszajövök, addig felszaladok a klubba.

BENEDEK: Játsszol?

FORBÁT: Egy kicsit.

BENEDEK: Jól teszed. Szeretem, ha a barátaim olyan könnyelműek, amilyen én szeretnék lenni.

FORBÁT: A viszontlátásra! (El)

BENEDEK: Légy pontos. Vacsora után még dolgozni akarok. (Leül, kezdi az előbb félretolt leveleket bontogatni. Fölkel, csönget kettőt, visszaül, olvas.)

Hetedik jelenet: Benedek, Rozika

ROZIKA (nagyon csöndesen jelenik meg, előbb vár, hogy Benedek megszólal-e, aztán ő szól, halkán): Parancsol a bácsi?

BENEDEK: (fölrezzen a nem várt hangra, kis szemrehányással a hangjában): Rozika? maga az? Mért nem Ilka mama jött?

ROZIKA: Anyus kiment a konyhába, a vacsora miatt. Nem akartam, hogy a bácsit megvárakoztassuk.

BENEDEK: Ne jöjjön, Rozika... (A lány arcára fájdalom és ijedség ül ki) Na, nem úgy gondolom, ne ijedjen meg. Mindig szívesen látom, ha bekopogtat hozzám. (A lány arca megengyhül) De ha csengetek, akkor ne jöjjön.

ROZIKA: Bocsánatot kérek, ha zavarom a bácsit...

BENEDEK: Nem, nem azért, Rozika; félreért. De maga nem alkalmazottam nékem, hogy egyszerűen becsöngethessem. Maga, Rozika, mindig elfelejti, hogy vendég itt.

ROZIKA: Szeretem elfelejteni, bácsi, hogy csak vendég vagyok.

BENEDEK: Csak? Miért ez a degradáció?

ROZIKA: Mert a vendéget haszontalannak és fölöslegesnek érzem. Ha . . . ha a bácsi nem engedi meg, hogy hasznára legyek a háznak . . . akkor . . . akkor látom, hogy terhére vagyok . . . Ugy is szeretnék elmenni.

BENEDEK: Na tessék! Hát annyira barátságtalan és unalmas az én házam?

ROZIKA: Én nem unatkozom. Sohase.

BENEDEK: Akkor csak nem bántana meg azzal, hogy elszökik innen (*tréfásan*) maga is?

ROZIKA (*riadtan*): Dehogy! A világért se!

BENEDEK: Még ugy látszanék, hogy én körülem fiatal nő egyáltalán nem maradhat meg. Nem tulságosan legyezi a hiúságomat.

ROZIKA (*pillanatig hallgat, aztán, hogy másra terelje a beszélgetést*): Mit parancsol a bácsi?

BENEDEK: Ha már ragaszkodik ahhoz, hogy parancsoljak, amit idehaza sohase szoktam, akkor ezennel megparancsolom, hogy ne bácsizzon. Már kértem, de nem használt. Végül mégsem én vagyok a százesztendőös jövőmondó. Higgye el, Rozika, negyven éves vagyok összesen. Ne öregítsen a bácsival. Ez is olyan, mint az, hogy csengetésre bejön. Ne tegye, Rozika!

ROZIKA: Hát hogy szólítsam a bácsit?

BENEDEK: Szólítson a keresztnevemen. Hiszen rokonok vagyunk, vagy mi.

ROZIKA: Távoli rokonok.

BENEDEK: Most elég közel vagyunk egymáshoz. Szólítson Albertnek.

ROZIKA: Az nem lehet.

BENEDEK: Mért ne lehetne?

ROZIKA: Nem tudom, de nem lehet.

BENEDEK: Rozika, ne tiszteljen annyira . . . Vagy

szólítson doktornak, az is jobb, mint a bácsi. De akkor, cserébe, én kisasszonynak fogom szólni.

ROZIKA: De kérem, bácsi, azt csak nem teszi?

BENEDEK: Bácsi? Hát akkor meglátja, kisasszony, hogy megteszem. Meg én, kisasszony. Különben, kedves kisasszony, csak azt akartam mondani a mamának, hogy vacsorára vendégünk lesz.

ROZIKA: A bá . . .

BENEDEK: Csitt! kisasszony!

ROZIKA: Vendéget tetszett hívni?

BENEDEK: Én nem. Forbát itt akar vacsorázni. Tetszik neki a koszt. Vonzza Ilka mama.

ROZIKA: Tréfál a bácsi.

BENEDEK: De Forbát nem tréfál, kedves kisasszony . . . itt vacsorázik.

ROZIKA (*menni akar*): Megmondom a mamának.

BENEDEK: Nem is tudtam, kisasszony, hogy itt készül valami.

ROZIKA: Nem készül semmi, bácsi.

BENEDEK: Egy ilyen házassági hajótörött, aki örül, hogy már kint van a parton, nem is gondol rá, hogy mások még csónakázni indulhatnak. Forbát szereti magát, kisasszony. És maga?

ROZIKA: Én . . .

BENEDEK: Forbát kedves fiu.

ROZIKA: Ha a bácsi kívánja?

BENEDEK: Isten ments! Dehogy mernék én ilyet kívánni! És hogy szabad ilyet más ember kívánságától függetlenül tenni? Még ha a gyámja volnék, Rozika! De csak távoli rokona vagyok.

ROZIKA (*kedvesen*): Most elég közel vagyunk egymáshoz.

BENEDEK: Már bánom, hogy meghívtam Forbátot. Maga még beleszeret az én kedvemért.

ROZIKA: Nem. Azt nem teszem. Csak teritek neki is.

BENEDEK: Maga terít?

ROZIKA: Én szoktam.

BENEDEK: Ez megint nem jól van. A cselédség elszokik a munkától.

ROZIKA: Jobb, mintha én szoknám el tőle.

BENEDEK: Na. Ugy látszik, én semmit meg nem tiltatok. De nem baj . . . Maga nagyon kedves hozzám, Rozika.

ROZIKA (*bizonytalanul*): Csak . . . csak . . . szeretnék lenni, bácsi. (*El*)

BENEDEK (*visszaül, hogy olvassa a leveleit. Abba-hagyja, néz maga elé, rágyújt, háttal van az ajtónak*)

Nyolcadik jelenet: Benedek, Mariann

Mariann megjelenik a másik ajtóban, mint az előbb Rozika. De a két megjelenésnek nagyon különbözőnek kell lenni. Vár, aztán megszólal)

MARIANN: Albert!

BENEDEK (*felugrik, elsápad*): Ki az?

MARIANN: Én vagyok.

BENEDEK: Mariann!

MARIANN: Igen, én vagyok az.

BENEDEK (*könyörgő hangon*): Kérem! Kérem!

MARIANN: Ugy-e, meg van lepetve?

BENEDEK: Kérdezheti?

MARIANN: De mégis eljöttem.

BENEDEK: Hogy jött be?

MARIANN: Csak nem kívánja az inastól, hogy a mél-

tóságos asszonyt ne engedje be? Külön parancs nélkül nem lenne ilyen és maga ezt a parancsot nem adta ki.

BENEDEK: Nem gondolhattam arra, hogy idejön.

MARIANN: Vagy nem kívánja az inástól, hogy bejelentse a professzor urnak a saját feleségét? Azelőtt sem kellett.

BENEDEK: Mariann . . . nézze. Kicsit nehezen tudok szóhoz jutni. De ez jobb magának . . . Mert mihelyt szólni tudok, csak egyet mondhatok.

MARIANN: Hogy menjek el? Ne mondja még, Albert. Hiszen idegen emberekkel szóba áll, fogadja őket, segít rajtuk . . . én még sem vagyok idegen.

BENEDEK: Kérem, ne várjon tőlem udvariatlanságokat . . . Üljön le, mondja el nyugodtan, hogy mit óhajt tőlem?

MARIANN: Az első kívánságomat már nem is kell elmondanom. Az az lett volna, hogy mikor meglát, így, hivatalosan, ilyen vakmerően betoppánva, ne fusson előlem el a másik szobába és ne szégyenítsen meg azzal, hogy kiutasítat az inasával.

BENEDEK: Mondom, hogy ne várjon tőlem neveletlenségeket . . . de egyebet se várjon.

MARIANN: Megtehettem volna, tudom, Albert, s én nem szólhattam volna ellene. De ezt már nem tette. Mert maga jó ember, Albert.

BENEDEK: Kérem, ne bántson azzal, hogy dicsér. Mondja meg, mit akar, miért jött?

MARIANN: Azért jöttem, mert mindennap irtam, de választ nem kaptam. Nem kapta meg a leveleimet, Albert?

BENEDEK: Megkaptam őket.

MARIANN: De nem olvasta el egyiket sem? Igaza volt.

BENEDEK: Kérem, Mariann . . . Ne adjon igazat ne-

kem. Inkább tételjeze fel, hogy elolvastam a leveleit és nem feleltem rájuk.

MARIANN: Nem. Ha csak egyet felbontott volna, felelt volna. Maga jó ember, Albert, végtelenül jó.

BENEDEK: Gondolja, hogy átadtam az ügyvédemnek a leveleit. Szokatlan, hogy való házasságok levelezzenek egymással.

MARIANN: Azt sem tette. Arról tudnék az én ügyvédemtől. Láttam, hogy a leveleimet félreteszi, vagy elégeti. Azért gondoltam, hogy egyszer ilyenkor, amikor biztosan van öt perc ideje mindenki számára, feljövök magam s ha nem kerget ki, beszélek magával. De kikerget.

BENEDEK: Ne használjon ilyen kemény szavakat. Én csak arra kérem, mondja el, amit akar . . . de ne tartson sokáig . . . figyelmeztetem azonban, hogy nincs az a kívánsága, amit az ügyvédjén keresztül ne teljesítenék. Mért nem szólt neki előbb, hogy megkímélje magát?

MARIANN: Ó, a legrosszabbtól már megkímélt maga. Köszönöm.

BENEDEK: Megizentem az ügyvédjének, megengedem, hogy ő indítsa meg a pört s hogy végig úgy viselkedjék, mintha neki volna igaza. Ő kérje a válást, az én terhemre, mert velem nem lehet együtt élni. Megengedtem, hogy hűtlenséggel és összeférhetetlenséggel vádoljon. Mindent megengedtem . . . itt semmi nincs, amit nekünk személyesen kellene elintéznünk, semmi, amit magának egyenesen tőlem kellene kérnie.

MARIANN: De igen . . . amit én kérek, azt csak magától kérhetem. Abból, amit az ügyvédemnek izent, láttam, hogy maga nem tartja kötelezőnek a való házastársak számára azt, amit úgy hívnak, engesztelhetetlen gyűlölet. Maga, tudom, senkit sem gyűlöl. Még azt sem, aki rosszat tesz magának.

BENEDEK: Nem, Mariann. "A legnagyobb szeretettel akarok elválni magától.

MARIANN: Mert jó ember, igazán jó. Azért mertem feljönni magához. Azzal a reménnyel, hogy nem csak feljöttem, de vissza is jöttem, úgy, hogy ne kelljen elmennem innen.

BENEDEK: Nem beszél komolyan.

MARIANN: Komolyan beszélek.

BENEDEK: Hihetetlen!

MARIANN: Ne tartsa annak, s már nem az.

BENEDEK: De képtelenség, hogy ezt így elmondja... ilyen egyszerűen, ilyen simán. Én kerülni akartam ezt a szót, de ki kell mondanom: képtelenség a történetek után.

MARIANN *(bátortalanul)*: Nem történt semmi.

BENEDEK *(fejét csóválja)*: Mariann! Mariann!

MARIANN *(bátrabban)*: Nem történt semmi. Egy aszszony hazament a szüleihez. Ami mindennap megtörténik. Férj-feleség összezőrdülnek egymással, idegesebbek voltak, mint rendesen. Ez a házasság.

BENEDEK: Azt hittem, egyéb.

MARIANN: Egyéb is. De ez is. Más nálunk sem történt.

BENEDEK: De kinek mondja ezt? Nekem, vagy önmagának? Nekem, aki tudom, hogy nem így volt, vagy önmagának, aki még jobban tudja.

MARIANN: A világnak, amely semmit sem tud.

BENEDEK *(legyint)*: A világ? Ki gondol arra?

MARIANN: Én; arra is. A világ csak azt tudta akkor, hogy összezőrdültünk, most megtudja, hogy kibékülünk.

BENEDEK *(most már humorosan nézi a dolgot)*: Ennyi az egész?

MARIANN: Nem több, ha akarjuk.

BENEDEK: De Mariann, ilyet nem akarhatunk. Maga nem tudja, mit beszél.

MARIANN: Tudom. Vissza akarok jönni, itt akarok maradni, a felesége akarok lenni.

BENEDEK (*jóságosan*): Mariann . . . szívem . . . mért kényszerít rá, hogy ilyeneket a szemébe mondjak? Nem vagyunk vademberek, hogy igazat beszéljünk. Nem volt a feleségem és . . . (*röviden, halkán*) és megcsalt.

MARIANN: Nem. Albert, nem tettem!

BENEDEK: Megtette!

MARIANN: Nem. Ha akarja, megesküszöm.

BENEDEK: Nem akarom.

MARIANN: Esküszöm, hogy nem tettem. Szoktam hazudni?

BENEDEK (*igent int*)

MARIANN: De komoly dologban?

BENEDEK: Esetleg!

MARIANN: Soha! Csak ritkán. Az, hogy elmentem, nem volt komoly, hisz oly könnyű volt. Hogy visszajöttem, az komoly, hisz olyan nehéz! De annak idején csak látszatok szólhattak ellenem.

BENEDEK: Akkor mért ment el?

MARIANN: Mert azt hittem, nem maradhatok.

BENEDEK: Mért hitte, ha nem volt oka rá?

MARIANN: Ó, Istenem! Egy nő nem tud olyan jól beszélni, mint egy férfi.

BENEDEK: Mióta?

MARIANN: Én nem tudok. Most nem. Majd ha . . . igen, majd egyszer elmondom. Ne ítéljen el, amíg meg nem hallgat!

BENEDEK: Nem hallgatom meg, nehogy elítéljem. Nagyon szépen kérem, ne akarjon meggyőzni az igazáról, ne próbálja összekötni, ami elszakadt; ne hozza körém a nyugtalanságot, a lappangó kinlódást, a betakart sebeket és a nyílt hazugságokat, ne mindazt, amit a mi házassá-

gunk jelent. Mikor el akart menni, nem mondtam, hogy maradjon, s nehogy azt kelljen mondanom, hogy ne jöjjön vissza: ne próbáljon visszajönni! Ne bántson . . . hagyjon egyedül élnem . . .

MARIANN: Kérem, könyörgök, esedezem, Albert, hogy fogadjon vissza. Nem egy megszakadt házasság folytatódik, ne úgy vegye, hanem egy jó ember megbocsát egy rossz asszonynak.

BENEDEK: Ne, ne, Mariann. Nem vagyok Isten, nincs mit megbocsátanom, ne folytassuk ezen a hangon.

MARIANN: Ugy jöttem, hogy majd könnyed szavakkal, kedvesen, léhán . . . de persze, hogy azt nem lehet . . . sokkal nagyobbat vétettem én . . . Tudom, Albert . . . hát nézze, megalázom magam, nem szoktam, ugy-e, mindig büszke voltam, gögösen mentem el innen, de alázattal jövök vissza . . . kicsiny lettem és szerény. *(Sirni kezd)*

BENEDEK: Ne tegye! Ne gyötörjön vele! Maradjon nyugodt, tartsa fel a fejét. Akkor tudok beszélni magával. De így nem, így nem! . . . Ez borzasztó.

MARIANN: Fogadjon vissza, ne kutassa, hogy tettem-e maga ellen valamit. Ha tettem, százszorosan megbántam. És bocsánatot esdeklek érte. Térden állva teszem, Albert, térden csuszva. *(Letérdel)*

BENEDEK: Mariann! keljen fel! Kimegyek, nem beszélünk tovább. Mért tapossa meg így önmagát? *(Fölsegíti, aztán el akarja vonni a kezét)*

MARIANN: Mért huzza el a kezét, annyira irtózik tőlem? A kezem érintését utálja? Istenem, hová jutottam! *(Közelebb akar huzódni hozzá, a férfi eltolja)*

BENEDEK: Mit akar tőlem, Mariann, és mért így? ezzel? hiszen nem szeret?

MARIANN: De szeretni fogom. Vegyen vissza, Albert, engedje meg, hogy itt maradjak!

BENEDEK: Nem, nem, nem!

MARIANN: Hűséges, derék felesége leszek, olyan, amilyennek maga kíván. Csendes és igénytelen. A szeme rebbenését meg fogom érteni, a pillantása parancs lesz. Egy percet nem veszek el az életéből. Magamat adom, ha kellek s nem kérek érte cserébe semmit. Fogadjon vissza, Albert, engedjen a házában megpihennem!

BENEDEK: Nem, nem! Nincs értelme, nincs célja!

MARIANN: Maga nem tudja, két hónap óta milyen pokol az életem! milyen iszonyuan szenvedek!

BENEDEK: Maga, Mariann?

MARIANN: Igen, én. Ha fájdalmat okoztam magának, megfizettem érte . . . (*Szünet*) a halálba kergetnek.

BENEDEK: Kik?

MARIANN: A szüleim. Rettenetes, hogy mit művelnek velem! Mennyiszer és milyen kegyetlenül vetik a szememre, hogy mit követtem el! A szegény emberek keserűségével gyilkolnak, mert újra viasszaszegényedtem közéjük és eszem azt a kevés kenyerüket.

BENEDEK: Hát mért nem hagyta ott őket? Mért engedte magát?

MARIANN: Hová mentem volna? Semmim sincs. És . . . nincs senkim. Ebből is láthatja. Naphosszat türöm a gunyos méltóságos asszonyokat, a célzásokat, amik arcomba kergetik a vért. Gonoszabbul bánnak velem, mint az ellenségeim.

BENEDEK: Sajnálom, Mariann. Erről már nem én tehetek. Ha tudom, hogy pénz kell, küldtem volna.

MARIANN: Ó, maga megtette volna! Maga olyan jó! De ha látták volna ezt az újabb jóságát, még jobban gyötörték volna. És nekik is igazuk van. Én zuditottam magamra őket, mikor felborítottam mindent, ami olyan szépen, nyugalmasan, rendben volt. Mit akartam?

BENEDEK: Ne tőlem kérdje!

MARIANN: Hiszen mindenem megvolt, amit kívánhattam. És most semmim sincsen. Albert! Nem lehet hozzám olyan irgalmatlan. Nem küldhet vissza a szüleimhez, akik a lelkemet ássák!

BENEDEK: Nem én küldtem, Mariann. Maga küldte önmagát.

MARIANN: Fiatal vagyok még ahhoz, hogy meghaljak . . . Bevallom, hogy félek erre gondolni . . . élni szeretnék még . . . ha pedig élni akarok, megélnem is kell . . . nem fogadhatnám el a maga pénzét, Albert . . . nem volna más út . . . nem volna . . . maga csak nem kényszerít rá, Albert? Nem teszi, ugy-e?

BENEDEK: Én semmit sem teszek . . . én csak meg akarom menteni magamat.

MARIANN: De nem az én életem árán! Maga nem olyan könyörtelen. Nem kergethet engem a romlásba. Hiszen, ha akármit tettem volna is, az uram volt . . . szeretett . . . Emlékezzék csak vissza rá, hogy szeretett.

BENEDEK: Lehet.

MARIANN: Biztos.

BENEDEK: Elmult.

MARIANN: Visszajöhet.

BENEDEK: Soha többet.

MARIANN: Holnap, ha akarjuk. És én úgy akarom. Magának is csak akarni kell!

BENEDEK: Mért kellene?

MARIANN: Mert kérem . . . magát, a legjobb embert a világon, aki mindig csak jót tett velem. Hiszen csak azt kell kérnem, hogy emlékezzék, akkor tovább is jó marad hozzám. Jusson eszébe, milyen boldog órákat töltött velem, azokat nem lehet megtagadni. Ha nem is a felesége lettem volna, csak a szeretője, ha nem is a férjem lett volna, csak

az első, aki csókolni tanított. Amikor elbujtunk a Rivierán, abba a kis tengerparti villába . . . milyen forró idők voltak, milyen jószaguak! Mi voltunk azok, akik csókolóztunk a narancsfák alatt, nagy fehér manyólia virágok alatt, mi voltunk, maga meg én . . . akik most így állunk szemben egymással . . . én, akinek most nem hisz, akit ki akar kergetni, akivel irgalmatlan akar lenni, maga, aki még soha senkivel irgalmatlan nem volt! Csak az jusson eszébe, hogyan hajtotta az ölembe a fejét . . . akkor még megtette! A fehér padon, a két fekete ciprus tövén . . . emlékszik . . . azt mondta akkor . . . „milyen szép volna, ha ez örökké így maradna!“ emlékszik . . . a kaszinó felől zene hallatszott, egy új párisi keringő, akkor új volt . . . maga azt mondta: „olyan mint a szirup, de azért még is szép, mert szerelem van benne.“ Minden szavára emlékszem, látja . . . és megkért, hogy tanuljam meg. És az első esztendőben olyan sokszor játszottam magának . . . Így este, ha hazajött . . . emlékszik . . . *(Kis szünet)* Milyen régen nem ültem zongora mellett . . . de azért most is tudom még. *(Nagyon halkan megüti a zongorát)*

BENEDEK *(oda megy, tiltakozó mozdulattal)*: Ne . . . ne bánts! *(A keze ott marad a zongorán, a nő előtt)*

MARIANN *(igen lassan játszani kezd a Quand l'amour meurt-t, csak néhány taktust, e közben elfojtott hangon beszél. Könyörgő arcát a férfi felé fordítja)*: Olyan szép volt, Albert! Maga annyira szeretett . . . ne küldjön el, engedje meg, hogy itt maradjak . . . Csak elmennem ne kelljen . . . itt legyek maga mellett . . . nem is a felesége . . . ha arra nem tart méltónak . . . a szolgálója csak, akinek annyi jut a maga szeretetéből, mint akármelyik másinak . . . az is elég . . . Próbálja meg, hiszen azután is elhagyhatja. Kergessen ostorral, ha még teszek valami rosszat. Csak most ne! Most iszonyu volna, mikor már így

megalázkodtam . . . Ugy-e, nem küld el? . . . Ugy-e, maradhatok? *(A férfi kezére hajtja a fejét, megcsókolja a kezét)*

BENEDEK *(ijedten)*: Mariann! Mit csinál?

MARIANN: Uram! édes jó uram!

BENEDEK *(önkéntelenül megsimogatja a nő homlokát)*.

MARIANN *(a szemével kérdi, maradhatok-e?)*

BENEDEK *(végigsimítja a homlokát)*: Mariann, ha maga azt hiszi . . . *(El)*

Kilencedik jelenet: Mariann, Inas

MARIANN *(egyedül maradván kiegyenesedik, mély lélekzetet vesz, összerázkódik, összeszedi magát, lefesi a kalapját, leül, arany etüiből cigarettát vesz ki, rágyújt, néhányat szippant, aztán fölkel, csenget egyszer, visszaül és a legnagyobb nyugalommal, melyben már semmi sincs az előbbi jelenet izalmából, beszél az inassal)*

INAS: Parancsol a méltóságos asszony?

MARIANN: Péter, szóljon a házvezetőnőnek, hogy kéretem. Csak egy percre.

INAS: A nagyságos asszonynak?

MARIANN: Igen, mondja meg a nagyságos asszonynak, hogy beszélni szeretnék vele. Hogy is hívják?

INAS: A nagyságos asszonyt?

MARIANN: Igen.

INAS: Özveggy Reményi Boldizsárné.

MARIANN *(int, hogy mehet)*

INAS: Igen is, kérem, azonnal. *(El)* *(Nyitva hagyja maga mögött az ajtót, körülbelül egy szoba távolságról hallik, amint mondja)* A méltóságos asszony kéreti a nagyságos asszonyt.

MARIANN *(körüljár a szobában, nézi a képet a falon)*

ILKA NÉNI (*hangja kívül, közeledik, mint aki szobán jön keresztül*): Hallod, fiam, mit beszél ez a bolond inas... a méltóságos asszony! Hol van az!? Kukutyinban. Gyere csak, gyere.

ROZIKA (*hangja*): Jövök, mama . . .

Tizedik jelenet: Mariann, Ilka néni, Rozika

ILKA NÉNI (*belép, elcsodálkozik*): Ó!

ROZIKA (*belép, meghajtja magát*)

MARIANN (*nagyon szeretetreméltóan*): Reményiné asszony? és a kedves leánya?

ILKA NÉNI: Ó! Uristen!

ROZIKA (*csendesen figyelmzetteti*): Anyus!

MARIANN (*mintha a zavart észre sem venné*): Nagyon örülök, hogy ilyen kedves rokonaimmal megismerkedhettem.

ILKA NÉNI: Hát ami azt illeti . . . (*Nem tudja folytatni*) Na!

ROZIKA (*könnyedén és egyszerűen*): A méltóságos asszony megérkezett?

MARIANN: Igen, édesem. Megérkeztem Kukutyinból és most itthon maradok.

ILKA NÉNI: Hát ami azt illeti . . . Ejnye!

MARIANN: Nagyon köszönöm, hogy távollétemben gondját viselték az uramnak. Hálás vagyok érte. Biztos vagyok benne, hogy semmiben hiánya nem volt.

ILKA NÉNI: Hát ami azt illeti . . . igyekeztünk. Ne nehezteljen, kedves hugom . . . én falusi asszony vagyok . . . ha én csudálkozom, én nem tudok úgy tenni, mintha nem csudálkoznám.

ROZIKA (*csendesen*): Anyus!

MARIANN: Értem, értem, kedves rokonom . . . de talán hagyjuk ezt. Önök, mint rokonok, tudják, hogy félreértések voltak köztem és az uram közt, de hát . . . hol nincsenek? Most már elsimultak.

ILKA NÉNI: Hát ez . . . ez szép.

ROZIKA: Anya azt akarja mondani, hogy örül ennek a fordultnak. Én is igazán örvendek. Hozta Isten a méltóságos asszonyt.

ILKA NÉNI: Hát ami azt illeti . . . nem ártanának! maguk tudják, hogy mit cselekszenek . . . én csak falusi asszony vagyok . . . de Albert jó ember, jó, mint a falat kenyér. Megérdemli, hogy jó élete legyen . . . Igen. Ezt lehet mondani.

ROZIKA: A méltóságos asszony hívatta a mamát? Óhajtott tőle valamit?

MARIANN: Igen. Csak annyit, hogy egy pár szóval megbeszéljük a . . . hogy úgy mondjam . . . kölesönös helyzetünket. Ismételten köszönöm az eddigi munkájukat és kedvességüket . . . egy ilyen háztartás nagy gond . . . de én nem akarom kivonni magam alóla . . . Természetes, hogy ezentul vezetni szeretném a házat . . .

ILKA NÉNI: Hát persze . . . mink akkor fölöslegességek vagyunk . . . Majd beszélek Alberttel . . .

MARIANN: Az talán nem is szükséges. Magunk közt is el tudjuk intézni. Az uram mindent helyesel, amit én elintézek. Ha Önök itt jól érzik magukat, s remélem, hogy így van, akkor tovább is szívesen látott vendégeim. Gondos és szorgalmas kezek a ház körül sohasem ártanak.

ILKA NÉNI: Hát ami azt illeti . . . nem ártanának!

MARIANN: Éppen azért, ne fogják úgy fel, hogy most, mert én itt vagyok, Önöknek távoznuk kell.

ILKA NÉNI: Nem jó, hugom, az ötödik keréknek a szekéren.

ROZIKA (*csendesen*): Anya!

MARIANN (*mosolyog*): A szekéren, igaz. De a Pullmann-kocsinak nyolc kereke van és egyik sem fölösleges. (*Rozikához*) Ha a kedves mama idegenkedik attól, hogy itt maradjon . . . én persze nem erőszakoskodhatom . . . Az anyagi részét akkor Albert majd rendbe hozza . . .

ILKA NÉNI: Ezt talán ne emlegessük, kedves hugom. Nem pénzért vagyok én itt, hanem emberségből. Szeretem az öcsémet . . . Na, nem szaporítom a szót . . . A lányom ugyanis rosszul érezte magát és vissza akart menni a gyerekek közé.

MARIANN: A kisasszony nevelőnő?

ROZIKA: Tanítónő voltam.

MARIANN: Szép hivatás, szebb mint. . .

ROZIKA: Igen. Sok egyéb hivatásnál szebb.

ILKA NÉNI: Azért, hát egészen a lányomtól függ, hogy maradunk-e, vagy elmegyünk. Most aztán, ahogy te akarod, Roza.

ROZIKA: A szíves ajánlatot mindenesetre köszönjük... Én már mondtam, mama . . .

Tizenegyedik jelenet: Ilka néni, Rozika, Benedek, Mariann

BENEDEK (*belép, egy pillanatnyi csönd*): Mariann, fiam . . .

ROZIKA (*ránéz a férfitra, nagy részvét van a tekintetében*): Itt maradunk, mama... ha a méltóságos asszony olyan kedves és szívesen lát bennünket. Talán hasznunkat veheti.

BENEDEK: Már ismerik egymást? Mariann, szeresse a rokonaimat. Megérdemlik, nagyon derék emberek.

MARIANN: Igen . . . Igen, Albert, hiszen oly sok jót hallottam felőlük magától. Rozika, mi barátnők leszünk.... meglátod szivecském, nem lesz nehéz . . .

ROZIKA: Igen . . .

MARIANN: Engem Mariannak hívnak, csak Mariannak.

ROZIKA: Igen, Mariann.

BENEDEK: Na, ennek örülök. Együtt vacsorázunk, ugy-e?

MARIANN: Természetes!

ROZIKA: Nem, köszönjük. Anya éppen engedelmet akart kérni arra, hogy a szobájában vacsorázzon. . . és én vele maradok.

ILKA NÉNI (*kissé csodálkozva*): Hát ami azt illeti...

ROZIKA: Mert fáj a feje . . .

BENEDEK: Mi baj, Ilka néni?

ILKA NÉNI: Hát ami azt illeti . . . biztosan migrén... nekem is migrénem van ebben a nagy városban . . .

BENEDEK: Talán vegyünk be valamit?

ROZIKA: Ó, magától is elmulik a mama fejfájása hamar. . .

ILKA NÉNI: Hát amilyen hamar támad . . .

MARIANN: Igazán sajnálom . . . nagyon kedves lett volna . . . A viszontlátásra. Jobbulást, Ilka néni.

ILKA NÉNI: Köszönöm, hugom.

MARIANN: Szervusz, Rozika. (*Megcsókolja*)

ROZIKA (*kezet akar csókolni*).

MARIANN: Ne bolondozz!

(*Ilka néni, Rozika el*).

Tizenkétedik jelenet: Benedék, Mariann

BENEDEK: Barátkozott velük, Mariann?

MARIANN: Igen. Kértem őket, hogy maradjanak. Ha én itt vagyok, akkor is.

BENEDEK: Köszönöm. De nem kellett volna azt mondani, hogy hallott róluk tőlem.

MARIANN: Miért nem?

BENEDEK: Mert nem igaz. Sohasem említettem őket.

MARIANN: Istenem . . . ezt nem kell olyan szigorúan venni.

BENEDEK: Ezentul vegyük szigorubban. Nagyon kérem, hogy csak olyat mondjon, amiről tudja, hogy én nem tudom, hogy nem igaz.

MARIANN: Nem vagyunk vademberek, hogy igazat beszéljünk. Biztosan jól esett a rokonainak.

BENEDEK: Hiszen ezt csak úgy megjegyeztem. Tényleg bánjon szépen velük. Jobb, ha itt maradnak. Rozika innen könnyebben megy férjhez. Sokáig, úgy látom, már nem lesznek itt.

MARIANN: Én most egy kis toalettet csinálok a vacsorához. A szobáim biztosan úgy vannak, ahogy voltak.

BENEDEK: Senkisémbántotta őket.

MARIANN: Milyen jó, hogy itt hagytam a gardérobomat. Látja, milyen jó.

BENEDEK *(elmosolyodik)*: Látom, fiam. Vendéget is hívtam vacsorára . . . inkább Rozika miatt . . .

MARIANN: Az nem baj! Sőt nagyszerű! Hogy meglesz lepetve! És még ma este szétviszi a hirt a városban . . .

BENEDEK: Talán mindjárt közzé tennénk egy kis hirt a lapokban?

MARIANN: Köszönöm a vendéget, Albert . . . ha meg-

felelő ember, akkor több pesti kávéházba jár, mint a lapok . . . Ki az? *(indul)*

BENEDEK: Forbát.

MARIANN *(kedvetlenebbül)*: Forbát . . . no Istenem... és ha ugyis csak Rozika miatt lett volna!... De ahogy gondolja, Albert. *(El)*

Tizenharmadik jelenet: Benedek, Inas, Forbát

BENEDEK *(kissé ideges)*.

INAS *(jelent)*: Forbát ur.

FORBÁT *(az inas után közvetlen bejön)*: Pontos vagyok, mi? *(Inas el)* Megjöttem.

BENEDEK *(jókedvűen)*: Szervusz! Jó, hogy megjöttél Ernőkém! Mindjárt mehetsz is!

FORBÁT: Valami baj van?

BENEDEK: Neked semmi bajod nincs.

FORBÁT: Hát neked?

BENEDEK: Nekem sincs. A vacsorának van egy kis baja.

FORBÁT: Rossz idő miatt elhalasztva?

BENEDEK: Nem. De te nem vacsorálhatsz velem.

FORBÁT: Miért?

BENEDEK: Mert Rozika nem vacsorázik velünk.

FORBÁT: Miért?

BENEDEK: Mert fáj az Ilka mama feje.

FORBÁT: Miért?

BENEDEK: Hm. . . mert . . .

FORBÁT: Ne folytasd, mert még egy harmadik személyt is belekeversz.

BENEDEK: Nézd, hogy eltaláltad!

FORBÁT: Csak nem gondolod, hogy cserben hagylak,

mert nem társas vacsora lesz az a vacsora. A bajban ismerjük meg barátainkat. Veled vacsorázom. Kár ugyan... nem az, hogy Ilka mamának a feje fáj . . . illetve az is... persze . . . de majd ketten vacsorázunk . . . legényesen.

BENEDEK: Kisebb akadályok forognának fenn. Nem lennénk ketten. És nem lennénk legények.

FORBÁT: Az ördög érti ezt. Elmégy hazulról?

BENEDEK: Itthon maradok.

FORBÁT: Nohát akkor! beszélj! Beszélj már!

BENEDEK: Ernőkém, a mondat, amit annyira vársz, így hangzik: itthon vacsorázom a feleségemmel.

FORBÁT *(nevet)*: Kivel? Kivel vacsorázol te? De jó kedved van!

BENEDEK: Rossz kedvem ugyan nincs, de mégis úgy van, ahogy mondom.

FORBÁT: Várj, leülök. Azt mondtad, hogy a feleségeddel.

BENEDEK: Már föl is kelhetsz. Vele. Mariann itt van.

FORBÁT: Lehetetlen.

BENEDEK: Visszajött.

FORBÁT: Lehetetlen.

BENEDEK: Itt marad.

FORBÁT: Lehetetlen.

BENEDEK *(vállat von)*: Így van. *(Most komolylyá és pontatlottá válik a beszélgetés)*

FORBÁT: Vissza akart jönni . . . és te mit mondtál?

BENEDEK: Semmit.

FORBÁT: Hát én ehhez most mit szóljak?

BENEDEK: Semmit.

FORBÁT: Mit csináltál, te szerencsétlen ember?

BENEDEK: Semmit.

FORBÁT: Iim . . .

BENEDEK: Nézd, Ernő . . . elvenni biztosan nem

szabad egy női, ha nem akar jönni . . . hát talán elküldenem sem szabad . . . ha nem akar menni.

FORBÁT: Biztos ez a tantétel?

BENFDEK: Biztos. Vagy ez, vagy az ellenkezője. Szervusz, Ernőkém.

FORBÁT: Szervusz! *(Az ajtóig megy, megfordul, mint-ha mondani akarna valamit, de nem mondja, legyint)* Szervusz. *(El)*

Függöny.

MÁSODIK FELVONÁS

(*Elipszis alakú előcsarnok-féle. Hátról lépcső vezet fel a palotába. A két oszlopfő közt azonban sulyos bársony portyierrel van egészen betakarva. — A lépcsőfeljárt és a fal szögében mindkét oldalt délinövénycsoportok, élő virágokkal elegyítve. Jobbról és balról kisebb kijárások, amelyekhez kívülről lépcsőfokok vezetnek. Aki bejön a házba, vagy elmegy belőle, annak ezen az előcsarnokon kell keresztül mennie. Nagy estély van Benedek professzornál. Az egész felvonás alatt, csaknem folyton beszűrődik valami zene, rendezés szerint. — A nők estélyi ruhában, a férfiak frakkban. Mikor a függönyt felhúzzák, Rozika keresztül megy a színen, kedves, leányos egyszerűségű estélytoalettben. Jobbról felbukkanik Forbát*)

Első jelenet: Rozika, Forbát

FORBÁT (*vidáman kiált Rozika felé*): Lubohnya! Lubohnya! Utolsó posta Rózsahegy, Liptó megye! Soha még hiábavalóbb címet föl nem irtam a noteszomba és a fejembe! Rozika, a levél visszajött, címzett ismeretlen! Két hónapja annak, hogy mi erről beszélgettünk, teljes két hónapja már és Reményi Rozika kisasszony még itt van.

ROZIKA: Szeretné, ha nem volnék itt?

FORBÁT: Ó dehogy! Azt szeretném, ha én is folyton itt lehetnék.

ROZIKA: Hát miért nincs itt?

FORBÁT: Tudja, Rozika, én meg a szépasszony nem nagyon álljuk egymást. Ha ő nem volna itt, én sülvé, főve

itt volnék, de így csak egyenes meghívásra jöhetek. Most azonban itt vagyok, s ha már olyan ritkán látjuk egymást, mindjárt megkérdezem, . . . interpellálhatok-e?

ROZIKA: Most? Itt?

FORBÁT (*sóhajt*): Nagyméltóságu miniszter kisaszszony! Ugy látszik, a kérdés még most sem érett?

ROZIKA: Csakugyan nem az.

FORBÁT: Nem? Hát én várok. Várt leány, várat nyer. Talán a várt fiu is nyer valamit. Fiatal vagyok én még. Idővel sok minden megtörténhetik. Lássá, Rozika, ez az estély is. Estély Albert házában! Mariann vezérlete alatt! Ki hitte volna?

ROZIKA: Nem Albert bácsi akarta.

FORBÁT: Gyönyörű, hogy ilyen jó emberek vannak a világon, ilyen falat kenyerek, akiket mindenki megehet, de praktikus szempontból jobb volna, ha az ilyenek az első fára felkötnék magukat. És tudja, hogy Bogáthy doktor is itt van?

ROZIKA: Bogáthy! Az lehetetlen.

FORBÁT: Pedig itt van. Erről négyheti pletyka lesz a városban. Hogy Bogáthyt is meghívták.

ROZIKA: De nem lehet, Forbát! Én irtam a meghívókat. És nem küldtem neki.

FORBÁT: Majd megmondom a szememnek, hogy rosszúl látott. Bogáthy nincs itt, mert Rozika nem küldött neki meghívót. Az emberek odakint már is azt mondják, hogy vannak csodák még. Előbb szakadás Bogáthy miatt, aztán visszatérés. Aztán Bogáthy újabb föllépte. M. v. Mint vendég. Látványosság. Csuda! De milyen kellemetlen!

ROZIKA: Akkor . . . hátha mégsem igaz?

FORBÁT: Mi?

ROZIKA: Az egész, amiről beszélnek.

FORBÁT: Ha Marianntól megkérdi, nem igaz, de ne-hogy Bogáthyt kérdezze, mert az megmondja, hogy igaz.

ROZIKA: Ó! olyan ember?

FORBÁT: Olyanabb. A legolyanabb. Rozika, azért szeretik a nők! Kétféle ember van. Olyan ember és ilyen ember. Néha azt hiszem, hogy a nők kizárólag az olyan és az amolyan embereket szeretik . . .

ROZIKA: Ne dobja egy kosárba a nőket!

FORBÁT: Maga, Rozika, maga kivétel. Egyáltalán nem is láttam még ilyen nőt, mint maga. A nagyanyám szokta mondani . . . jó Isten angyalkája. Maga tisztára az. Ha rám néz, — de nézne gyakrabban rám! — mindjárt az álla alá képzelem a kis felhőbodrot, amire könyököl.

ROZIKA: Elég! Talán mégsem dicsérne szembe?

FORBÁT: Forduljon meg. (*Kedvesen megfordítja*). Majd a háta mögött folytatom. Két hónap óta csak másoknak dicsérem. Most szembe.

ROZIKA: Akkor itthagynom a felhőbodrot, amin könyökölök, a maga képzeletében. Mert a valóságban nem mernék könyökölni. Gyerekkoromban megboldogult édes apám elrántotta az abroszt alólam, ha könyököltem. Mindig elzsibbadt a könyököm . . . azóta nem könyökölök.

Második jelenet: Rozika, Forbát, Mariann

MARIANN (*megjelenik, grande toilette*): Á! Itt is van valaki?

FORBÁT: Csekélységem, szerénységem.

ROZIKA (*kedves knix-szel*): És én . . .

MARIANN: Zavarom talán a fiatalokat?

FORBÁT: Nem, méltóságos asszony, a világért sem zavar.

MARIANN: Gondoltam, elnézek a lugasok felé. Ha van

ifjúság, azt itt találom. De két szál ifjúság ennyi ember közt: kevés.

FORBÁT: Bocsánatot kérek, ha Rozikát elvonom a rendeltetésétől.

MARIANN: Rozikának nincs más rendeltetése, csak az, hogy magának tessék. Ugye, Rozika?

ROZIKA: Ezt a feladatot Forbát túlságosan megkönnyíti.

FORBÁT: De nem akartam az estély technikai főfelügyelőjét . . .

ROZIKA: Az nem én vagyok. A mama az.

MARIANN: Ugy van. Ilka néni nyakig ül a limonádében, és szendvics terem a tenyerén.

FORBÁT: Mindenesetre megyek és köszönök Albertnek.

MARIANN: Ne siessen! Albert nincs itt.

ROZIKA: Konziliumra hívták Albert bácsit. De azt mondta, hamar végez. Ha látom, szólok neki. (El)

Harmadik jelenet: Mariann, Forbát

MARIANN: Most, Forbát, maga udvarolni fog nekem.

FORBÁT: Az volna a második számú csoda.

MARIANN: Van első számú is?

FORBÁT: Van, szépasszony.

MARIANN: Melyik az?

FORBÁT: Ha jól tudom, a Lánchíd.

MARIANN: No ne tréfáljon! Mit szól hozzá? Magam vállalom egy ilyen nagy vendéglátásnak a terhét! Pest legjobb társasága van itt.

FORBÁT: Igen! A legjobb társaság, a legrosszabb emberek.

MARIANN: Nem szép tőlem?

FORBÁT: Csodaszép! Albert előbb, ha törik, ha sza-

kad, estélyt rendez, aztán elfut előle. Konziliumokra szabadgál. Ilyen hanyag ember!

MARIANN: Leckéztet?

FORBÁT (*meghajtja magát*): Ha tanulni lehet belőle, akkor lecke; különben csak megjegyzés. De nem hátmögötti. A többiek többet mondanak.

MARIANN: Forbát; mi ez? Harc? (*Vállat von*) Különben maga nem az én emberem. Sohasem is volt az. Tudom.

FORBÁT: Nem is haragszom, hogy észrevette, méltóságos asszonyom.

MARIANN: Szép, hogy így kimondja.

FORBÁT: Bocsánat. Kissé faragatlan vagyok.

MARIANN: Mért kicsit? Nagyon.

FORBÁT: Na igen, mert mire való ez az estély, méltóságos asszony?

MARIANN: Nem kellene ugyan felelnem egy olyan kérdésre, amit nem illet volna feltenni, de bennünket már olyan régi ellenszenv fűz össze, hogy magának több szabad, mint másoknak, tehát felelek. Ez az estély arravaló volt, hogy lássa a világ, hogy minden a legnagyobb rendben van. Hogy a tétkozló asszony meséje éppen olyan szépen ért véget, mint a tétkozló fiué.

FORBÁT: Szabad felelni? (*Mariann bólint*) A tétkozló asszony az ura idegeit tétkozolja. Nem Albertnek való a vendéglátás és különösen ezeknek a vendégeknek a látása.

MARIANN (*nem akarja észrevenni a célzást*): Üdülés annyi munka közt!

FORBÁT: Megbocsát, én másképp látom.

MARIANN (*nevet*): Rossz a szeme, Forbát.

FORBÁT: Hát . . . nem jó szemmel nézem a vendégeit. Egyeseket.

MARIANN: Mért jött el mégis, ha nem helyesli?

FORBÁT: Mert hívtak.

MARIANN (*nagyon kedvesen*): Hát majd máskor, jó?

FORBÁT: Szebb egy őszinte rossz viszony, mint egy hamis jó.

MARIANN: Mért ne legyen egy emberrel kevesebb, aki az uramat ellenem lázítja?

FORBÁT (*hangsúlylyal*): Majd Ön gondoskodik arról, hogy mindig többen legyenek . . .

MARIANN: Na. Már tulkedvesek és tulgorombák vagyunk egymáshoz.

FORBÁT: Azért ma még maradhatok?

MARIANN: Csak tessék. Mulasson jól.

FORBÁT: Majd igyekszem. Vannak még barátaim is a házban.

MARIANN: És ugy látom, barátnői is. Pá.

FORBÁT (*meghajtja magát, hogy elmenjen*)

MARIANN (*hirtelen*): Maradjon! Az uram jön. Nem okvetlenül muszáj megtudnia, hogy ellenségek vagyunk.

FORBÁT: Köszönöm a megtisztelő bizalmat. Villámhárítónak használ.

Negyedik jelenet: Mariann, Forbát, Benedek

MARIANN (*más arccal*): Nini, jön a ház ura! Isten hozta a gazdát. Már frakkban van? Igazán kedves szorgalom!

BENEDEK: Szervusztok! (*Mariannhoz*) Tudja, hogy frakkban mentem el már a konziliumra. Ami ugyan szokatlan. De nem ártott a betegnek. Szervusz Ernőké. De megritkultál nálunk.

FORBÁT: Nagy építkezéseim vannak.

BENEDEK: A holdban, ha nem csalódom . . .?

FORBÁT: Még azon is tul. A Lágymányoson.

MARIANN: Na . . . én itthagynom az urakat! Beszél-
gessék ki magukat.

BENEDEK: Ne menjen még, Mariann, szeretnék be-
szélni magával.

FORBÁT (*Alberthez*): Mi később is beszélgethetünk.
(*Mariannhoz halkan*) A villámhárító leszökik a háztetőről.
(*Meghajítja magát, el*)

Ötödik jelenet: Benedek, Mariann, később Inas

MARIANN: Maga nem megy föl a vendégeink közé?

BENEDEK: Már voltam, Mariann. Megbocsát, ha meg-
jegyzem, de kénytelen vagyok vele . . . furcsa vendégeink
vannak.

MARIANN: A rendes vendégeink, akiket azelőtt meg-
szoktunk hívni. Még Forbátot is meghívtuk, akit pedig...
tudja Albert . . . de a maga kedvéért. Meg se néztem a
listát.

BENEDEK (*derűsen*): Nem Forbátról van szó.

MARIANN: Hanem?

BENEDEK: Bogáthyról.

MARIANN (*vállat von*)

BENEDEK (*derűsen*): Bogáthyt is az én kedvemért
hívtam meg?

MARIANN: Csakugyan itt van? Még nem is láttam.

BENEDEK: Ugyan Mariann! Ahelyett, hogy nem látja,
amit már én is látok, pedig engem igazán nem lehet azzal
vádolni, hogy kíváncsi vagyok, talán inkább megmondaná,
hogyan kerül ide az az ember.

MARIANN: Nyilván úgy, hogy meghívtuk!

BENEDEK: De szívem, én nem hívtam meg senkit. Nem is szoktam senkit meghívni.

MARIANN: Persze, hogy maga nem. De ott az a rendes lista, amiről a meghívókat írni szoktuk.

BENEDEK: És ki írta a meghívókat?

MARIANN: Istenem, csak nem kívánja, hogy ezt a kézi munkát is én végezzem. Elég egyéb dolgom volt ezzel az estélylyel.

BENEDEK: Maga tudja Mariann, hogy én semmi munkát magától nem kívánok. Azt, hogy estélyt rendezzen, legkevésbé.

MARIANN: Nem mondta.

BENEDEK: Nem szeretek mindent megmondani. Magától értetődő dolgokat nagyon nem. Eszerint ki írta a meghívókat?

MARIANN: Ha magát már az ilyen kis részletek is érdeklik: én biztosan nem.

BENEDEK (*nem hagyja magát eltéríteni*): Maga nem, de ki igen?

MARIANN: Hát ki írta volna? A rokona, Reményi kisasszony. Na, most tudja.

BENEDEK: Rozika?

MARIANN: Igen. Természetes.

BENEDEK (*kedvesen*): Mariann, maga azt hiszi, hogy Rozika Bogáthynek is küldött meghívót?

MARIANN: Ha megengedi, valószínűnek tartom. Meghívó nélkül biztosan nem jött.

BENEDEK: Nem is ez a kérdés. Hanem, hogy ki írta a Bogáthy meghívóját? Rozika nem írhatta.

MARIANN: Nem?

BENEDEK: Nem. Van olyan tapintatos. Amit mindenki tud a városban, azt Rozika is tudja. Hogy ha éppen muszáj, mindenki lehet a vendégem, csak éppen Bogáthy nem kívánatos . . . Ha Rozika nem is beszélt róla magá-

val, vagy velem, ki van zárva, hogy meghívót küldött volna neki.

MARIANN: Abszolute nincs kizárva. Miután én nem küldtem.

BENEDEK: Maga nem?

MARIANN: Én nem!

BENEDEK: Biztosan nem?

MARIANN (*sértődötten*): Csak elhiszi?

BENEDEK: Ha másról volna szó, elhinném. Rozika nem tette. Annál okosabb.

MARIANN: Hát kérdezze meg tőle. Házunk bölcsétől.

BENEDEK: Igazán megkérdezzem?

MARIANN: Igazán.

BENEDEK (*csönget*): Jó. Maga kívánta. Meg fogom kérdezni.

MARIANN: Remélem, nem kívánja, hogy jelen legyek?

BENEDEK: Természetesnek tartom.

MARIANN: Én nem.

INAS (*belép*): Parancsol a méltóságos ur?

BENEDEK: Kéretem Reményi kisasszonyt. Keresse meg.

INAS: Igenis. (*El*)

MARIANN: Csak nem akar szembesíteni?

BENEDEK: Ugy beszél, mintha én vetettem volna fel ezt az eszmét.

MARIANN: Csak nem akar a cselédséggel szembesíteni?

BENEDEK (*szeliden*): Mariann, Rozika nem a cselédem. Se nekem, se magának.

MARIANN: Hát rokon — vagy vendég — vagy akár-micsoda! Én mégis a felesége vagyok magának . . . a méltóságos asszony.

BENEDEK: Szívem, a méltóságát az ember nem a címében viseli.

MARIANN: És mégis méltóságomon alulinak tartom, hogy szembesíttessem magam, mint egy rajtakapott bűnöst. Albert, ha ragaszkodik hozzá, hogy itt legyek, úgy megsértem a rokonát, hogy . . .

BENEDEK: Ezt talán mégis elkerüljük.

MARIANN: Nem elég, hogy azt mondtam: kérdezze meg? Ez már bizonyítéknak is elég lett volna másnak. Magának nem.

BENEDEK: Mástól. Magától nem. Ha nem akar jelen lenni, menjen fel a vendégei közé. Ne mozdította volna meg a kavicsot, most nem gurulna. Ne haragudjon, de ha már elkezdtem nézni, tisztán akarok látni ebben a dologban.

MARIANN: Én is azt akarom, hogy tisztán lásson. Hogy megnyugodjon. Visszajövék. Nem csókol meg?

BENEDEK *(nem felel)*

MARIANN: A homlokomat? *(Odatartja a homlokát)*
Hiszen még nem vagyunk rosszban.

BENEDEK *(megcsókolja)*

MARIANN *(az ajtóból)*: Mindjárt itt leszek. Ha az a kisasszony esetleg hazudnék . . .

BENEDEK: Mariann, miért mondja? Maga is tudja, hogy az a kisasszony nem hazudik.

MARIANN: Ha nő, akkor hazudik.

BENEDEK: Eddig nem tette.

MARIANN: Nem volt nő eddig. Majd meglátja, hogy hazudni fog. *(El)*

Hatodik jelenet: Benedek, Ilka néni, Rozika, két Inas

(Az inasokat Ilka néni vezényli)

ILKA NÉNI: Vigyék a kék szalónba és kérdezzék, ki nek kell limonádé, kinek narancslé. Csak ügyesen, fiaim. Minél kevesebbet a toalettekre! *(Inasok átvonulnak)* *(Albert felé)* Hát te, fiam? Egy pohárral mindjárt itt hagyok neked. *(Elfogja egyik inast az ajtónál, elvesz tőle egy tálcat, visszahozza)* Te, ugy-e, csak ligsz-lógsz itt, mint a kis gyerekek a lakodalomba?

BENEDEK: Kicsit fáj a fejem, Ilka mama.

ILKA NÉNI *(nyújtja az italt)*: Igyál belőle. Magam csináltam. Elhiszem, hogy fáj a fejed.

BENEDEK: De én nem hiszem el. *(Rozikához)* Rozika, csak egy percre kérettem.

ROZIKA *(szerényen)*: Van időm, Albert bácsi.

ILKA NÉNI *(folytatva)*: Dehogy nem fáj a fejed! Fáj! Dagad a sokféle ember sokféle beszéditől! Nem kéne tennék az ilyen sokadalom.

BENEDEK: Ez a társadalmi élet, Ilka mama.

ILKA NÉNI: Ott egye meg a . . .

ROZIKA *(csendesén)*: Anyus!

ILKA NÉNI: . . . majd mit mondtam a társadalmi életre! Én, fiam, a te helyedbe elhuzódnék a legkisebb kulipintyóba és feléje se szagolnék ennek a cécónak. Te megteheted, vagy olyan nagy ur!

BENEDEK: Egy-két szót csak váltanom kell a vendégeimmel, ha már itt vannak!

ILKA NÉNI: Hát válts, válts, ámbár váltatlanul is annyi szavuk van, hogy csak úgy zsigog az ember füle, mikor átmegy közöttük.

BENEDEK: Csak szorgalmasan Ilka mama!

ILKA NÉNI: Menek is fiam, menek már . . . De jobb szeretnék a szobádban tudni! (El)

Hetedik jelenet: Benedek, Rozika, később Mariann

BENEDEK: Rozika, nem akarom elvonni a szórakozásától.

ROZIKA: Nem szórakozom, Albert bácsi.

BENEDEK: Miért nem?

ROZIKA: Tudja Isten. Ugy látom, hogy Önnek nem tetszik az egész . . . hát én sem érzem magamat jól benne.

BENEDEK (*könnyedén*): Velem nem kell törődni . . . Alki a házámban él, annak lassanként hozzá kell szokni ehhez.

ROZIKA: Csuf szokás volna.

BENEDEK: Azért hívtam, Rozika, mert kérdezni akarok valamit.

ROZIKA: Tessék.

BENEDEK: Nem tulságosan fontos . . . vagy ahogy vesszük. Nem árt az embernek, ha néha érdeklődik a saját ügyei iránt is . . . egyszer csak el kell kezdeni. Rozika, ki írta a meghívókat a mai estére? . . .

ROZIKA: Én írtam őket.

BENEDEK (*ránéz*): Valamennyit? (*Nagy szünet*) Mert — tudja — szóval: Valamennyit, Rozika?

ROZIKA (*kis ingadozás után, halkán*): Valamennyit, Albert bácsi!

BENEDEK: Öszintén, Rozika . . . kivétel nélkül valamennyit? (*Kedvesen*) Forbátét is?

ROZIKA (*gyorsan, mert örül, hogy csak arról van szó*): Ó, azt is, persze!

BENEDEK: Bogáthyét is?

ROZIKA (*sokkal lassabban, színtelenebbül*): Azt is. Bocssáson meg, szórakozott voltam . . . mikor a lista előttem feküdt. Én ráírtam a borítékra azt a nevet is. Csak most láttam, hogy nem lett volna szabad . . .

BENEDEK (*kis szünet*): Az más. Magának nem kellett tudni.

ROZIKA: De tudtam. Annál helytelenebb volt tőlem a szórakozottság. Legalább meg kellett volna kérdeznem.

BENEDEK: Jól tette, hogy nem kérdezte meg. Kinos lett volna.

ROZIKA: Ez kinosabb.

BENEDEK: Mariann nem is látta a borítékokat?

ROZIKA (*kis ingadozás után*): Ki? Mariann? Nem. Azt mondta, kérem el a listát az inastól. Én elkértem . . . megírtam és feladattam a borítékokat és . . . (*hirtelen befejezi*) így volt.

BENEDEK: Köszönöm, Rozika. Csak ezt akartam.

ROZIKA: Igenis. (*Kifelé megy vontatottan, az ajtó előtt még vissza akar fordulni, de jön Mariann. Mikor Rozika mellett elmegy*) Vigyázz! vigyázz! (El)

MARIANN (*a foga közt*): Köszönöm, jókor mondd! (*Alberthez hízolgő, meleg hangon*) Nem haragszik, Albert?

Nyolcadik jelenet: Benedek, Mariann

BENEDEK: Nem.

MARIANN: Közben maga is rájött, hogy nem nagy dolog ugy-e? Igazán jelentéktelen. Higyje el, ha már rendeztünk egy kis összejövetelt, akkor ez volt a legjobb cáfolat a világ számára. Mindenki elhallgat, ha látja, hogy ő is itt van . . . hogy meghívtuk . . . Hát meghívtam. Csak azt nem tettem jól, hogy be nem vallottam mindjárt és hogy kiszolgáltattam magam ennek a kis vidéki . . . De

ugy-e Albert, maga ugy kérdezte . . . maga okos ember. . .
ugy kérdezte, hogy Rozika nem tudja, hogy én azt
mondtam . . .

BENEDEK (*csodálkozva hallgatta ezt*): Szívem . . .
zavarban vagyok . . .

MARIANN: Ha már nem haragszik, megmondhatom,
hogy hogy volt. Mikor átnéztem a meghívókat . . .

BENEDEK: Hát át is nézte őket?

MARIANN: Át! Persze, hogy átnéztem. Mint jó házi-
asszony . . .

BENEDEK: Az nem volt köztük?

MARIANN: Nem. A kislány kihagyta. Ez is bosszan-
tott. Meg akartam mutatni neki is, hogy nem kell tapinta-
tosnak lenni, nincs ok rá. De nem akartam szólni . . .
kényelmetlen lett volna . . . Hát magam irtam meg a
borítékot.

BENEDEK (*kis szünet, inkább hangosan gondolkodik*):
Akkor hát mért hazudott?

MARIANN (*félreérti a kérdést*): Olyan hirtelen kér-
dezte. És azt hittem, hogy haragszik. Hát hazudtam hirte-
len. Az az első ösztöne az embernek.

BENEDEK: Az embernek nem, az asszonynak.

MARIANN: Ilyenkor időt akar nyerni az ember.

BENEDEK: De Mariann . . . nem értem . . . hiszen
maga mondta, hogy kérdezzem meg . . .

MARIANN: Aki hazudik, legyen bátor.

BENEDEK: De nem maga hazudott.

MARIANN: Nem én?

BENEDEK: Nem csak maga. A kislány is.

MARIANN: Mit mondott?

BENEDEK: Azt mondta, hogy ő irta a meghívót.

MARIANN: Azt mondta?

BENEDEK: És hogy maga nem is látta . . .

MARIANN: Azt mondta? Ugy-e mondtam, hogy ha nő, akkor hazudik.

BENEDEK: De szivem, ezzel nincs elintézve. Mert ennyi hazugságból mégis kijött az igazság, hogy . . .

MARIANN (*hangnemet változtat*): Albert . . . hallgasson rám . . . igazán resteltem, hogy ez a lány rámpirított . . . nem gondoltam, hogy így megaláz. (*A sirással küzd*)

BENEDEK: Vigyázzon fiam, még elsírja magát, pedig valóban van oka sirni. Ne tegye, jönnek a szülei.

Kilencedik jelenet: Benedek, Mariann, Heirich, Heirichné

MARIANN (*összeszedi magát*): Ó, a papa meg a mama! Milyen kedves, hogy eljöttek! Csókolom a kezüket.

BENEDEK: Isten hozta édes anya, Isten hozta apa.

HEIRICHNÉ: Na, nem is képzelitek, milyen nehéz volt elhozni Józsi apát. Azt mondta, hogy ő már ma csak a tollas bálba kívánczik.

HEIRICH: Hát oda szivesebben, kedves vőm uram. De az anyátok rám srófolta, hogy kötelesség. Hogy minélkülünk ez az este meg sem eshetik.

MARIANN: Persze, hogy kötelesség, édes apa! Az első esténk az idén! A többire majd nem muszáj, apa.

BENEDEK: Ha fárasztja apát, akkor ma este sem kellett volna.

HEIRICH: De ha anyátok szerint kötelesség, akkor mondtam, nem lehet vitatkozni.

HEIRICHNÉ: Az öreg, az még elhiszi néha, hogy lehet velem vitatkozni.

HEIRICH: Nem, Pepikém, ha kötelesség, nincs vita. Aktiv tanfelügyelő koromban is végig hospitáltam egyszer-egyszer egész heteket az iskolában, hogy már a könykömön nőtt ki, hogy a plusz bészér a plusz bé egyenlő a négyzet plusz két ábé plusz bé négyzet. No mert az annnyival egyenlő.

BENEDEK: Milyen jól tudja még a papa!

HEIRICH: Pedig világeletemben utáltam a matézist. A történelmet szerettem. Juliusz Cézár, az igen! Nagy Károly, az igen! Napóleon! De ha kötelesség volt, a matézist is lenyeltem. Azóta sem emésztettem meg.

HEIRICHNÉ: Földiktáltam az öregre a frakkot és most itt vagyunk.

MARIANN: Köszönjük, mama.

HEIRICH: Itt vagyunk, de mindjárt nem leszünk itt. Vóm uram elvisz a többi öreg urak közé. Ott az én helyem. Vén egyetemi tanárok között.

BENEDEK: Nagyon szívesen, apa!

HEIRICH: Szokott ilyenkor nálatok lenni egy öreg miniszteri tanácsos is, a tanügyből... a Szalánczy, vagy hogy hívják... avval szeretek én elbeszélgetni, az megmondja nekem, hogy most ki intrikál ki ellen a tanügyben. Mert ott valaki mindig intrikál. Jöjjön, vóm uram, hadd pletykálkodjanak az asszonyok.

BENEDEK: Erre tessék, apa. *(Elmennek)*

HEIRICHNÉ *(utánuk szól)*: Nehogy vörösbort igyál Józsi, mert azt nem bírod.

HEIRICH: Nem bírom én már Pepikém a fehérét se! Majd csak limonádét szopogatok, ha dorbézolni muszáj! *(El)*

Tizedik jelenet: Mariann, Heirichné

(Csend. Mariann érzi, hogy támadás készül ellene. Kicsit ideges, de uralkodik magán. Heirichné ellenséges szemekkel méri többször végig)

MARIANN: Leül, mama?

HEIRICHNÉ: Le. Ámbár te szeretnéd, ha nem ülnék le... és még jobban szeretnéd, ha nem jöttem volna ide.

MARIANN: Nem úgy van, mama. Szívesebben látom a szüleimet magamnál, mint ahogy ők láttak engem maguknál.

HEIRICHNÉ: Elég sokáig ültél a nyakunkon.

MARIANN: Hát... nem mehet mindenki férjhez husz éves korában.

HEIRICHNÉ: De ha már férjhez ment és az történt vele, ami veled... *(Abba hagyja)* Eh, meg vagy te bolondulva lányom, tisztára meg vagy bolondulva.

MARIANN: Kezdődik, mama?

HEIRICHNÉ: Én is azt kérdem, hogy kezdődik-e? Sétálni ment az eszed, Mariann? Régen voltál bajban, mint a kutya, ha kő alá szorul a lába?

MARIANN: Finom hasonlatokat hozott magával a mama!

HEIRICHNÉ: Nem finomak a hasonlataim? Az a finom, amit te csinálsz?

MARIANN: Nem csinálok semmit, ne bántson, mama.

HEIRICHNÉ: Nem tudsz te békén megmaradni? Mire való neked ez a szoaré? E nélkül te nem tudsz megfenni? Még meg sem melegedtél jól itt, már kezded kipiszkálni magadat innen? Mit csődited ide fél Pestet, ha tu-

dod, hogy az urad nem szereti? Olyan sok mutogatni való van?

MARIANN: Csak nem véték azzal, hogy nem csinálók klastromot a házamból?

HEIRICHNÉ: De nagyon a házad már, hogy az urad annyira senki benne! Jobb volna, ha klastromot csinálnál belőle, hogy te is megmaradhass benne. Megint kíváncsi vagy a mi három szobánkra? Az apád kiszivott tajtékpáira? Vagy a tanügyi anekdótáira, amiktől a hajam szála égnek áll? Vagy mire vagy kíváncsi? mit akarsz?

MARIANN: Semmit.

HEIRICHNÉ: Ne tettesd magad énelöttem! Ezt játszd el az uradnak, az beugrik neki, mert okos ember. De én keresztül látok rajtad, mint a vizespoháron.

MARIANN: Dehogy lát, mama, dehogy lát! Akkor nem bántana.

HEIRICHNÉ: Ne bántsalak? Hát mit sétál odalent az a ficsur, az a széltoló, az a senkiházi? Azt hiszed, nem Bogáthy volt az első, akit észrevettem? Jók az én szemeim, fiam, ha az olvasáshoz pápaszemet használok is. Persze, hogy neki van a legjobban szabott frakkja és a legcsinosabb frizurája. Még nem volt elég belőle, lányom? Mit keres az itt? Ki hívta ide? És miért hívtad?

MARIANN: Biztosan nem azért, hogy megvirgácsoljanak érte, mint egy iskolásleányt.

HEIRICHNÉ: Mondd csak, hogy mi közöm hozzá, én attól se ijedek meg! Mégis megmondom, hogy két hónapig se voltál nyugton és már újra ágaskodik a véred. Mégis megkérdem, hogy kitől örökölted a véreDET?

MARIANN: Biztosan nem a tanügyi szakosztálytól!

HEIRICHNÉ: Tőlem se! Hiába célozgatsz rá, annyit mondhatok. Tőlem csak türelmet és kitartást örökölhettél. Sohase szerettem az uramat . . .

MARIANN (*komolyan*): No látja, mama . . . az ilyesmit is öröklik a gyerekek.

HEIRICHNÉ: Ne kapkodj a szavamba. Várd ki a végét! Nem szerettem az uramat, de kitartottam mellette becsülettel végig. Pedig se nagy cím, se nagy jó mód nem járt vele. Unalom meg unalom.

MARIANN: Mama, egy kis unalomért nálunk se kell a szomszédba menni. Van az itt is elég.

HEIRICHNÉ: Mindenütt van, ahol az asszony nem szereti az urát. De az én unalmamat nem aranyozta jólét, pozíció, bőség. Szürke volt és szűkös! És a én uram nem kitűnő, kedves, udvarias ember volt, akít mindenki nagyra tart, aki még ellenségnek is jobb, mint más férfi jóbarátnak, hanem rigolyás középiskolai tanár, sulmajszter, aki nagyvégre tanfelügyelő lett, az is csak címzetes. Hogy most elmondhassa, hogyan hospitált tanfelügyelő korában. Hospitált a faiskolában! És én mégis kitartottam mellette! A világ semmit se tud és úgy öregedtünk össze, mint a szerelmesek. De te! Te most már két hónapig egy-hosszában nem bírod!

MARIANN: Hát nem bírom, igaza van, mama . . . nem bírom . . . de azért szánni kell engem, nem gyötörni. Mi a bajom anyám, mondja, mi a bajom?

HEIRICHNÉ: Az, hogy nem szereted az uradat!

MARIANN: Hát nem szeretem . . . higgye el, anyám, hogy szeretném szeretni, de nem tudom, nem tudom, nem tudom! Hiába mondom magamnak, hogy kedves, jó, szeretetreméltó, hogy örök hálával tartozom neki, mert elvett akkor, azon a határon, ami után már csak a vénlányság következhethetett volna, hogy aranyéletet adott, hogy elnézte a hibáimat, hogy azt is elnézte, ami több volt, mint hiba, hogy visszavett, amikor cserben hagytam és hogy megtűr maga mellett, noha csak belém kellene néznie hogy lássa; nem

szeretem, nem szeretem, idegennek érzem, minden más férfit közelebbnek tudok magamhoz, mint éppen őt. 'A jósága bánt, a kedvessége sért, a szelidsége bőszt, pedig nem ezt akarom, igazán nem ezt akarom, szeretni akarom, de hiába, még sem szeretem. És most már látom, hogy ezen nem lehet segíteni. Hasztalan fékezem és kormányzom magam, nem tudok elég erős lenni, mindig támad valami gonosz ötletem és akkor nem tudok parancsolni magamnak. Sietek megtenni, nehogy az eszem elnyomja, amit cselekedni akarok. És csak amikor már helyrehozhatatlan, akkor bánom meg, akkor szeretném visszacsinálni. És nemcsak magamat sajnálom, az uramat is sajnálom, de mégis elkövetek mindig valamit és mindig megbánom, hogy elkövettem. Pedig nem vagyok rossz, esküszöm anyám, hogy nem vagyok rossz. Tudnék jó lenni, nagyon jó, ha szerelmes volnék. De anyám, nincs a nőben külön jóság és szerelem. Minden együtt van, minden a szerelemmel együtt van és ha szerelem nincs, akkor semmi sincs. *(Sirásba ful)* Én nem tehetek róla... én nem tehetek róla. Ki tud ezen változtatni... mert én nem tudok...

HEIRICHNÉ: Senki, Mariann, senki. *(Fölkel)* Isten veled, lányom, két hónapban egyszer látlak, de nekem az is sok.

MARIANN: Elmegy, mama?

HEIRICHNÉ: El. Mert lesz itt még egyéb is, amire én nem vagyok kíváncsi.

MARIANN *(megkeményedik)*: Ugy, ugy! Csak bősztisen még a jóslataival!

HEIRICHNÉ: Összeszedem az apádat és viszem haza. Mert vele most már bírok. De te kiszaladtál a kezem alól. Hogy hová, te jobban tudod! *(El)*

Tizenegyedik jelenet: Mariann, Rozika

MARIANN: *(Fölveszi az oranzsádót, amit Albertnek hagyott Ilka néni, kevergeti, iszik belőle, az arca kemény, dacos)*

ROZIKA: *(Jön, keresztül akar menni)*

MARIANN: Rozi!

ROZIKA: Te vagy az, Mariann?

MARIANN *(most élesen magázza a lányt)*: Rozi . . . maga az imént . . . avval a meghívóval . . .

ROZIKA: Ne beszéljünk róla.

MARIANN: De beszéljünk! Igenis beszéljünk! Jótékonyság! Aztán névtelen jótékonyság . . . ne beszéljünk róla . . . titokban tegyük a jót! Elég!

ROZIKA *(nem érti)*: Kérem?

MARIANN: Mikor az előbb az uram kérdezte, miért nem mondta maga az igazat? Miért hazudott?

ROZIKA *(elpirul)*: Nem szoktam hazudni, Mariann!

MARIANN: Éppen azért! De az imént hazudott. Csak úgy véletlenül? Vagy látta a helyzetet?

ROZIKA: Láttam.

MARIANN: És hazudott? Rendet hazudott bele?

ROZIKA: Nem a rend miatt.

MARIANN: Nem? Hanem? Jót akart cselekedni, mi? Rossz ügyben is jót?

ROZIKA: Nem, nem! Ne magyarázza félre!

MARIANN: Hát akkor nem értem, miért?

ROZIKA: Kimélni akartam.

MARIANN: De miért akar maga engem kimélni? Kértem rá? Megengedtem magának? Nem gondolhattam, hogy maga azzal a szimpla kis igazsággal . . . ha teheti, nem kap az alkalmon. Nem gondolhattam, hogy itt az emberek

a szívük csücskéig mézeskalácsból vannak. Így aztán nem is sikerült!

ROZIKA: Mi?

MARIANN: A kimélet. Nem vagyok hálára kötelezve, megmondtam az uramnak . . .

ROZIKA: Szegény!

MARIANN: Ne sajnálj! ne! mert azt még jobban nem bírom!

*Tizenkettedik jelenet: Mariann, Rozika, Bogáthy, később
Ilka néni*

BOGÁTHY (*fönt a függöny két szárnyát széttolja, úgy jön be. Látszik, hogy keresett valakit. Megáll ott fönn és nézi a két nőt*)

MARIANN (*megváltozik*): Bogáthy! (*Rozához! Ismered?*)

ROZIKA: Igen.

BOGÁTHY: Á! á! A ház asszonyai. Üdvözlöm őket!

ROZIKA (*hirtelen fejbőlintással el*)

MARIANN (*haragosan néz utána. Bogáthyhoz*): Miért bujkál függönyökön át, mikor az ajtón is bejöhet?

BOGÁTHY: Jobb szeretem a tilos utakat.

MARIANN: És a háznak csak egy asszonya van. Az én vagyok.

BOGÁTHY: Ne legyen olyan haragos! Libuska kisaszszonynak is kellett valamit mondanom. De Libuska elrepült. (*Utána szól*) Gá, gá, angyalka!

MARIANN: Jó, hogy elrepült, különben összevesztünk volna.

BOGÁTHY: Jó, hogy elrepült. Magunkra hagyott bennünket.

MARIANN: Gondolja, hogy nagyon üdvös, ha mi most magunkra maradunk?

BOGÁTHY: Gondolom.

MARIANN: És ha így meglátnak bennünket?

BOGÁTHY: Azt már nem gondolom. De ide senkisé-
jön a szünóra előtt. Az ura már visszavonult.

MARIANN: Hogy tudja?

BOGÁTHY: Beszélték. Nem nagyon kell neki a tisztelt
vendégkoszoru.

MARIANN: Nem, a többi sem. Legkevésbbé maga.

BOGÁTHY: Félti tőlem?

MARIANN: Engem nem. Csak a nyugalmat.

BOGÁTHY: Pedig ugy-e, rosszul teszi? Mert most a
nyugalmat sem kell féltenie.

MARIANN: Nem. Most már nem.

BOGÁTHY: Hiszen semmi közünk egymáshoz?

MARIANN: Nincs, most már nincs.

BOGÁTHY: Elmult, ami volt! Nem is volt semmi. Én
nem tudok róla.

MARIANN: Én sem.

BOGÁTHY: Nem érdekelnék egymást. Ha látom az uc-
cán . . . de nem is látom . . . Tényleg nem láttam hóna-
pok óta. A báránka visszatért és most ki sem jár az
aklocskából. A báránka fehér és csengetyű van a nyakán.
És úgy sétál körül az aklocskában. Jó meleg az aklocska.
Aklocska, poklocska!

MARIANN: Nem igaz!

BOGÁTHY: Mi nem igaz?

MARIANN: Hogy én itt rosszul érzem magam . . .

BOGÁTHY: De hát ki merne ilyet mondani?

MARIANN: Akkor mért mondja?

BOGÁTHY: Én nem mondom. Mért ne volna itt jó
magának? Mindenki megbocsátott, mindenki minden perc-
ben megbocsát. És senki se veti szemére a multat. Csend
van és mindig a levegőben cseng: „Senki se veti szemedre

a multat.“ És van mozgalmas, izgalmas élet. És van forró, szép szerelem, annyi! Éppen elég egy ilyen halvérű asszonynak.

MARIANN: Éppen elég!

BOGÁTHY: Hiszen csak ezt jöttem megnézni, semmi egyebet. Hogy milyen Mariann a jégszekrényben? Nagyon üde. Most már el is mehetek. Csókolom a kezét méltóságos asszony.

MARIANN: Isten vele, Bogáthy. *(Kezébe veszi az aranyszádos tálcát)*

BOGÁTHY *(az oldalajtóig megy, ki is lép rajta)*

ILKA NÉNI *(be az ellenkező oldalon)*: Egy kis ezüst tálca itt is van. Jó lesz összeszedni őket... Ja, magánál van, hugom? Na, nem zavarom, látom, egy kicsit kipihení ezt a zürzavart. *(Kifelé megy)*

MARIANN *(fogai közt)*: Ugy látszik, lesnek rám!

ILKA NÉNI *(visszafordul)*: Szóltál valamit hugom?

MARIANN: Nem. *(Ilka el)*

BOGÁTHY *(visszajön)*.

MARIANN: Hát nem ment el?

BOGÁTHY: Nem. Ha én most szépen elmennék és maga volna olyan következtelen, hogy el engedne menni, akkor...

MARIANN: Akkor nem volna semmi.

BOGÁTHY: Akkor nyitva maradna egy kérdés.

MARIANN: Nyitott kérdések a legérdekesebbek.

BOGÁTHY: Mért hívott ide?

MARIANN: Hívtam?

BOGÁTHY: Nem. Csak szórakozottságból írta a neve-met egy borítékra.

MARIANN: A többire is ráírtam.

BOGÁTHY: Nem igaz. Láttam hármát is. Egyik se volt a maga írása. Az enyém az volt.

MARIANN: Hát az volt. Meghívtam. Hogy lásson a báránka szerepében. Köszönöm, hogy megnézett és jónak talált. Mehet.

BOGÁTHY: Mert ezt én csak úgy első szóra elhiszem magának? Ugy-e?

MARIANN: Mondok még hihetlenebbet. 'Azért hívtam, hogy valami helytelent is cselekedjem már. Két hónap óta csupa helyeset cselekszem. Alamizsnás nővér lett belőlem.

BOGÁTHY: Két hónap óta ez volt az egyetlen helyes cselekedete.

MARIANN: Helyesli?

BOGÁTHY: Nagyon. Mért bujt előlem el? Akkor is, mikor szabad volt és azóta is?

MARIANN: Nem voltam szabad, az anyám jobban vigyázott rám, mint az uram. És azóta nem akartam...

BOGÁTHY: Ugy kerültél, mint a tüzet...

MARIANN: Igaz, kerültelek.

BOGÁTHY: Mint a tüzet.

MARIANN: Talán úgy.

BOGÁTHY: Mert én vagyok a tűz. Szépasszony, félsz, hogy meggyulladsz?

MARIANN: Nem félek, nem félek... Nem érdemes félni.

BOGÁTHY: Mégis félsz.

MARIANN: Látod, hogy meghivtalak.

BOGÁTHY: Mert azért mégis jó a tűzzel játszani. Ha vigyáz, hogy a ruhájába ne kapjon, melegszik az ember. A jégszekrényben hideg van. Elhívtál melegítőnek. *(Megcsókolja a kezét)*

MARIANN: Félix, ne bánts!

BOGÁTHY: Jó a parázshoz nyulni, ugy-e? Hogy izzik-e

még? Van-e lángocskája, piros meg kék? Jó egy kicsit ráfujni, kicsapna-e belőle szép, hosszú láng?

MARIANN: Félix, most már eredj!

BOGÁTHY: Nem megyek.

MARIANN: Ne élj vissza azzal, hogy könnyelmű voltam.

BOGÁTHY: Az élet egyetlen helyes iránya... visszaélni. Nem azért jöttem, hogy elsiessék, mikor arról beszélünk, hogy miért hívtál.

MARIANN: Nem azért hívtalak. Látni akartalak.

BOGÁTHY: És játszani akartál a veszedelemmel. Azért hívtál ide, az urad mellé, a vendégek közé, ellenőrzés alá. Jól tetted, Mariann. Én elhiszem, hogy nem tudsz palota nélkül élni. Azért jöttél vissza ide. De nem hiszem, hogy szerelem nélkül élni tudsz. Azért jössz vissza hozzám.

MARIANN: Nem megyek, Félix, ha kergetnek is.

BOGÁTHY: De visszajössz, Marikám, vissza! *(Egészen a fülébe susog és hátravonja a délinövénny alá, úgy, hogy a jobb ajtóból most már nem látszanak)*

MARIANN: Ne . . . ne azt a nevet!

BOGÁTHY *(az asszony háta mögött áll, áthajol a vállán, úgy beszél)*: Marikám! Marikám! Hát hogy szólítalak, mint amikor a szád ízével volt tele a szám . . .

MARIANN: Félix . . . menj és akkor se gyere, ha hivlak.

BOGÁTHY: Jövök, ha nem hívsz is . . . Eljövök a csókodért, Marika! Azt hiszed, hogy könnyű lemondani róla? Ó, nehéz! Szép vagy és forró . . . és itt félénk, csendes, óvatos és kíváncsi.

MARIANN *(riadtan)*: Meg ne csókolj!

BOGÁTHY: Megcsókollak, Marikám . . . újra, ahogy régen . . . itt, az urad házában, ahol még nem csókoltalak, ma újra, először és még sokszor utána . . .

MARIANN: Félix! az Istenért. (*De hagyja magát*)

(*A következő mondatok erőszakos, folytonos, egymásba kapcsolódó suttogások*)

BOGÁTHY: Itt éde-
sebb, Marika, itt sokkal
édesebb. Itt a vendégeid,
akiket csak azért volt ér-
demes ide hívni, hogy iz-
gatóbbá tegyék a csókot.
Itt az urad, a nénéd, a
hugod... és mind a többi
csacsi, aki nem a győ-
nyörű nyakadat csodálja,
hanem a szalagocskát meg
a csengőcskét rajta, akik
meg akarják görnyeszteni
a válladat, a te gömbölyű
válladat...

Az holnap lesz, Mari-
kám, de én ma is csókolni
akarlak! A karod! a vál-
lad! a nyakad, a szemed,
ami mind, mind engem vár.

ILKA NÉNI (*bejön, nem látja őket*): Az a tálca még
itt marad... jobb, ha magam szedem össze. (*Ilka néni
mögött a nyitott ajtón át most erősebben szűrődik be a
zene is. Az öreg asszony egészen elébük jut*)

MARIANN (*halkan elsikítja magát*)

ILKA NÉNI: Jézus... Máriám!

BOGÁTHY (*torkát köszörüli*): Hmm...

MARIANN (*halkan*): A néni!

(*Mindhárman szemben állnak egymással*)

MARIANN: Ne... nem
szabad... nem így gon-
doltam... ez örültség...
nincs értelme. Félix...
nem azért hívtalak... hogy
újra feldüljön minden...
ebből csak botrány le-
het...

Inkább elmegyek hoz-
zád holnap...

BOGÁTHY (*rekedten*): Kezét csókolom, nagyságos asszony. (*El*)

ILKA NÉNI (*kitátja a száját, hogy mondjon valamit, de nem tud*)

Tizenharmadik jelenet: Mariann, Ilka néni

MARIANN: Néni!

ILKA NÉNI: Hát ami azt illeti, hugom . . .

MARIANN: Utánam jött?

ILKA NÉNI: Hogy beszélhet ilyet? A kis ezüst tálca után jöttem, de bár ne jöttem volna . . . Hogy éppen én látok meg ilyet! Gondoltam, mégis összeszedem az ezüstöt, ezekben a félrebb szobákban . . . De inkább az ezüst vészett volna . . . Lelkem, hát most mit csináljak?

MARIANN: Néni . . . Ne szóljon Albertnek.

ILKA NÉNI: De hát ki a tarka kutyának szóljak, ha nem neki? Valakinek csak meg kell mondanom, hogy csináljon valamit.

MARIANN: Néni! Tegyen úgy, mintha nem látta volna.

ILKA NÉNI: No de látlanná látottat a jó Isten se tehet, édes hugom. És ha már tudok róla, csak nem lehetek a takarója! Hiszen nem volna egyetlen nyugodt éjszákám ebben az életben. Csak nem járhatok úgy ebben a házban, hogy én is megcsalom ezt az áldott jó embert. Maga megteheti, maga a felesége, de én csak a jókona vagyok.

MARIANN: Ne szóljon néni!

ILKA NÉNI: Hugom, gondoljon ki valamit, maga ért hozzá, mert vissza tudott jönni az urához, mikor száz asszony közül kilencvenkilenc álmodni se mert volna

róla . . . gondoljon ki valamit, de ne kívánja, hogy én ne szóljak.

MARIANN: Hát megmondja Albertnek?

ILKA NÉNI: Lássa be, hogy meg muszáj mondanom!

MARIANN: Hát akkor siessen . . . menjen . . . mondja meg. Mire maga odaér, én is fenn leszek a szobámban. És elpusztítom magamat.

ILKA NÉNI: Mit beszél, hugom, mit csinál?

MARIANN: Amit mondtam.

ILKA NÉNI: Hugom, édes hugom, mit beszél? Üljön le . . . nagyon izgatott.

MARIANN: Ha szól Albertnek, én nem tehetek egyebet.

ILKA NÉNI (*elcsendesedve*): Hogy én legyek a gyilkosa? Nem, lelkem, én se spiónnak, se köpenyegnek, se hóhérnak nem születtem.

MARIANN: Hát nem szól Albertnek?

ILKA NÉNI: Nem, nem, dehogy szólok!

MARIANN: Se most, se máskor?

ILKA NÉNI: Holnap reggel szedem a sátorfámat, úgy kimegyek ebből a házból, mintha soha itt nem lettem volna.

MARIANN: Esküszik, hogy nem szól?

ILKA NÉNI: Még meg is esküdjem? Ne gyötörjön hugom!

MARIANN: Attól függ az életem. Megesküszik?

ILKA NÉNI: Meg, meg! De a maga lelkén szárad, hogy mire kellett megesküdnöm öreg napjaimra!

MARIANN: Köszönöm, Ilka néni. Az uram jön, ne legyen izgatott.

ILKA NÉNI: Izgatott se legyek!? Mikor tüzes a föld a talpam alatt!

Tizennegyedik jelenet: Mariann, Ilka néni, Benedek

BENEDEK (*Mariannhoz*): Fiam, miért nem megy le a vendégei közé? Ha se maga, se én ott nem vagyunk köztük, még rájönnek, hogy se nekem, se magának nem kellene.

ILKA NÉNI: Annyi baj legyen.

MARIANN: Megyek már. Csak elbeszélgettünk egy kicsit Ilka nénival. (*Csendesen a nénihez*) Megesküdött! (*Alberthez*) De megyek már! (*El jobbra*)

BENEDEK: Ilyen jóba vannak Ilka mama? Azt hittem, hogy a feleségem nem tulságosan kedveli.

ILKA NÉNI: Engem nem? Hát akkor kit igen? Szeret engem a hugom, hogyne szeretne . . . De azért . . . én mégis kérek tőled valamit . . .

BENEDEK: Mi lehet az Ilka mama?

ILKA NÉNI: Én a ti zajos életeteket már mégse bírom. Isten ments, nem szemrehányásképp mondom, de sok ez a munka az én vén csontjaimnak . . . a szemeimet is nehezen tartom már nyitva éjjel után.

BENEDEK: Mentsem fel Ilka mamát az estélyeim alól? Szívesen!

ILKA NÉNI: Nem, nem fiam. Ha dolog van, én nem tudok nyugodni. Hogy én aludjam odafenn és idelelni minden csára hajszra menjen? . . . Azt én nem állom, amíg a házban vagyok . . . Nálatok most sokszor lesz ilyen estély . . .

BENEDEK: Aligha, Ilka mama. Ne féljen.

ILKA NÉNI: Hát az mindegy, édes gyerekem . . . mindegy . . . jobb nekem, ha . . .

Tizenötödik jelenet: Benedek, Ilka néni, Bogáthy, Péter

BOGÁTHY *(belép, mögötte egy inas jön, akinek a ruhatári cédulát átadja)*: Vegye ki a kabátomat, várjon meg az előcsarnokban.

INAS: Igenis, doktor ur! *(Siet a jobb ajtó felé)*

BOGÁTHY *(meglátja Albertet és Ilka nénit, visszahökken, de aztán megindul jobbfelé)*

BENEDEK *(kicsit támadó hangon)*: Hová szaladsz Félix? *(Ilka nénihez)* Majd holnap folytatjuk Ilka mama, most egy kis beszédem van a doktor urral.

ILKA NÉNI *(menet)*: Elkárhozom, ha ezt az embert látnom kell itt. *(El)*

BENEDEK: Csak nem előlem szaladsz el?

BOGÁTHY: Kérlek alássan. Abszolúte nem szaladok.

BENEDEK: Ha már itt vagy, csak nem ijedsz meg tőlem?

BOGÁTHY: Nem ijedek meg senkitől. És ha parancsolod, állok rendelkezésedre.

BENEDEK: Nana. Nem is akartam ilyen hirtelen. Még nem is beszéltem veled.

BOGÁTHY: Nagyon furcsa, hogy még beszélni is akarsz velem...

BENEDEK: Na, mi az? Előírod, hogy hogyan viselkedjem?

BOGÁTHY: Kérlek szépen... természetesen feszélyez, hogy ezt a diskurzust a házádban kell folytatnunk.

BENEDEK: Hát ide jöttél és...

BOGÁTHY: És a nénéd félreértette a helyzetet.

BENEDEK: A néném?

BOGÁTHY: Kérlek alássan... ha magyarázatot vársz tőlem, akkor mit mondhatok? Sose hallottam még ilyet.

BENEDEK: Várj, ülj le, ne légy annyira magadon kívül.

BOGÁTHY: Nagyon csodállak, de ahogy parancsolod. *(Leül)*

BENEDEK: Tehát a méném félreértette a helyzetet?

BOGÁTHY: Nyilván nem úgy történt, ahogy az az öreg asszony...

BENEDEK *(szeliden)*: Na!

BOGÁTHY: Ahogy az a koros hölgy beszámolt róla.

BENEDEK: Nyilván? Hát mondd el te, hogy mi történt. Te csak tudod?

BOGÁTHY *(kinlódik)*: Lehet, hogy túlközel hajoltam öméltósága vállához... Ez az egész! Aki egyebet mondott, nem mondott igazat.

BENEDEK: Gondolod, hogy nem?

BOGÁTHY: Kérlek... nagyon kinos erről beszélni. Egyáltalán szokatlan ez a mód... szokatlan... a dolgoknak ez a megtárgyalása...

BENEDEK: Csak beszélj!

BOGÁTHY *(megunja a dadogást, nyersen)*: Nincs mit beszélnem! Még megsértenélek és ahhoz nincs jogom. Viszont neked sincs egyéb jogod, mint hogy elküldd hozzám a segédeidet. Fogd fel úgy, ahogy akarod. *(Fel akar kelni)*

BENEDEK: Ne siess! Majd én elmondom, hogyan fogom fel. Te, Félix, megcsókoltad a feleségemet. Ne tiltakozz! Olyan közel hajoltál a vállához, hogy egyuttal már meg is csókoltad. Itt... valamelyik sarokban... Erre ugyan nem lett volna semmi szükség... Várhattál volna holnap délutánig, amikor nem az én házamban történt volna, remélem. És a néni se nyitott volna rátok. Így azonban rátok nyitott. És látta...

BOGÁTHY: Nem látott semmit.

BENEDEK: Ne légy olyan lovagias. Ugy kezdted, mint egy csirkefogó . . .

BOGÁTHY (*felugrik*): Ezt mégis kikérem magamnak!

BENEDEK: Úlj le, ha mondom. A szó tényleg erős, nem szívesen használom. Ugy kezdted, mint egy csirkefogó és úgy akarod folytatni, mint egy Bayard-lovag. Meg akarod védeni hölgyedet. Ne erőlködj, most már késő. Ez történt, amit elmondtam. És a néni, az öreg asszony, aki *nekem* rokonom és nem a feleségemnek, futott hozzám és azon melegében referált mindarról, ami történt.

INAS (*belép Bogáthy kabátjával a karján*): Vártam a nagyságos urat odalenn.

BENEDEK: A nagyságos ur még nem megy, öt perc múlva behozhatja a kabátot.

INAS: Igenis. (*El*)

BENEDEK: Maradnod kell, hogy felvilágosítsalak. Te még nem ismered — csodálom — a világszövetséget, mely a megsalt férjek ellen alakult. Te csak az eredményeit élvezed, de nem tudsz róla. Buta vagy Félix. Ne ágaskodj! Mindjárt be fogod látni, hogy igazam van. Te kapsz egy meghívót a feleségemtől és nem tudod, hogy akad valaki, aki vállalja, hogy ezt a meghívót ő küldte, nem a feleségem. Te eljössz ide, itt megcsókolod a feleségemet és nem tudod, hogy akad valaki, aki ezt látja és nem szól nekem. Úlj nyugodtan, ez a tényállás. Volt szerencsém tőled, tőled magadtól megtudni, hogy itt e házban, most egy félórán belül, megcsókoltad a feleségemet. Elmondtad és én meghallgattalak. Na, Félix, adj tanácsot, mit tegyek veled?

BOGÁTHY: Állok rendelkezésedre . . .

BENEDEK: Mit makogod ezt a butaságot? Mi értelme van ennek? Álljak ki veled párbajozni? Tapossam szélesebbre a botrányt? Provokáltalak először . . . annak idején?

BOGÁTHY: Nem.

BENEDEK: Na látod. Vagy azt hiszed, nem tudtam, hogy te vagy az? Nem bántottalak és visszavettem az asszonyt. Most itt van és te újra csábitod. Ez bosszant. De nem párbajozom veled. Nem teszek hozzá a glóriádhoz, te senki, te semmi, te asszonyok szeretője, nyakkendőkirály...
(Egészen közel ért Bogáthyhoz)

BOGÁTHY: Meg akarsz ütni?

BENEDEK: Nem. Jól esnék, de nem teszem. Erősebb vagy és csak lovagiasságból nem ütnél vissza. Ezt nem fogadhatom el tőled.

BOGÁTHY: Akkor mért sértegetsz?

BENEDEK: Nem hallja senki. Letagadhatod. Sérts vissza.

BOGÁTHY: Azt nem teszem. Csak itthagylak.

BENEDEK: Ne még. Előbb mondd meg, mért csinálod?

BOGÁTHY (zavarban): Nevetséges kérdéseid vannak.

BENEDEK: Csak azért, hogy rajta-maradjon a névsorodon, tönkre teszed még egyszer? Mért nem szereted egy kicsit a szeretődöt, Félix? Te férfi vagy, nem is éhes férfi, okosabb lehetnél nála. Mért nem mondd meg neki, hogy örültség, amit csinál. Neked talán elhiszi, te csak rosszat tettél vele eddig és amikor elakadt, cserben hagytad. Nekem nem hiheti el, mert én jó voltam hozzá és segítettem rajta. Mért nem utasítod vissza, ha kinálkozik? Ez elképzelhetetlen? Csak azért, mert neked úgy sem lehet semmi károd az egészségből? Mert mindenki szenvedhet, ő is, én is, csak te viszed el belőle a kis gyönyörűséget? Hát nem. Mégse maradhat ez így. Valahol csak ki kell itt bujni az igazságnak.

BOGÁTHY (fölkel. A kemény hangra megriad): Mit akarsz csinálni?

BENEDEK (kurtán): Ül le és ne hápogj.

BOGÁTHY: Nem hagyom magam kényszeríteni.

BENEDEK: Hohó! Ez még csak kezdete a kényszernek. Izgatott, ugy-e, hogy itt estély van, emberek, minden pillanatban bejöhet valaki... itt csókoltad meg a feleséget? Hát én is... itt, ahol minden perben jöhet valaki... Oda ülj! Az asztal mellé. Vedd elő a recept-füzeted. Te is orvos vagy.

BOGÁTHY: Nincs nálam. Én különben sem venném elő. És le sem ülök már.

BENEDEK: Dehogy nem. És itt a papír (*a saját recept-könyvét veszi elő*) és itt a tollam!

BOGÁTHY: Figyelmeztetek...

BENEDEK: Elég, leülsz!

BOGÁTHY: Nem!

BENEDEK (*hátra nyul a nadrágzsebe felé*): Szóval azt kívánod, hogy vegyem elő a revolveremet.

BOGÁTHY (*elsápad*): Meg vagy örülve. (*Leül*)

BENEDEK: Irod, amit diktálok.

BOGÁTHY (*fellázad*): Nem irom!

BENEDEK (*a zsebe felé nyul*)

BOGÁTHY (*vállat von, veszi a tollat*)

BENEDEK: Mert egészen felelősség nélkül ez még sem megy. Ird. (*Diktál*) „Uri becsületszavammal kötelezem magam arra, hogy“...

BOGÁTHY (*ir, elakad*): Rossz a toll!

BENEDEK: A toll jó, az ember rossz! (*Folytatja*) „Benedek Albertnét, született Heirich Mariannt“... ezt ki is hagyhatod, gyorsabban irj... ez alól nincs kibuvó, ha bejön valaki, akkor is tovább diktálok.

BOGÁTHY: Megvan.

BENEDEK (*diktál*): „Férjétől való elválása után, a törvényes határidő leteltével — nőül veszem.“

BOGÁTHY: Megvan. (*Föl akar kelni*)

BENEDEK: Várj. Ird. „Ezt az ígéretet szabad akarattal“ . . .

BOGÁTHY: De kérlek . . . ez talán sok?

BENEDEK: Irod vagy nem irod? „Senki által nem kényszerítve teszem.“ Egy-kettő, ird alá. Olvashatóan! Így! És add ide azt az írást.

BOGÁTHY (*átnyújtja*): Tessék!

BENEDEK: Most mehetsz. Nem is tudtad, hogy ilyen értékes zsákmánynyal még el innen.

BOGÁTHY: Nem képzeled, hogy ez az irás . . .

BENEDEK: Uri becsületszavad van benne.

BOGÁTHY: Kizsaroltad belőlem.

BENEDEK: Az áll a papíron, hogy szabad akarattal írtad.

BOGÁTHY: Azt is revolverrel vetted ki belőlem. Mint egy apas.

BENEDEK: Sértegess bátran, most már van okod rá. De mondj igazat. Az igazság szorított arra, amit írtál.

BOGÁTHY: A fegyvered.

BENEDEK: Eriggy már. Ki hiszi el, hogy egy fényes estély egyik fényes termében revolverrel hadonászok?

BOGÁTHY: A zsebedben van.

BENEDEK: Megnyugtatlak. Ott nincs. Csak töltő töl-
lat hordok magamnál! (*Nagy szünet*)

BOGÁTHY: Add ide azt az írást!

BENEDEK: Hogyne! Adom már!

BOGÁTHY: Majd elveszem tőled, ha nem adod.

BENEDEK: Most, mikor tudod, hogy nincs nálam fegy-
ver! Bátor ember vagy. (*Csönget*)

BOGÁTHY: Te vagy a bátor, aki segítséget hívsz!

BENEDEK: Dehogy! Csak a kabátodat hozatom. Eriggy nyugodtan haza, Félix. Megházasodtál. Ha nem tudnád, merre van a kijárás, az inasom esetleg megmutatja.

BOGÁTHY: Az írást!

INAS (*hozza a kabátot*)

BENEDEK (*elveszi tőle és átadja Bogáthynek*): Méltóztassál! (*Inashoz*) A méltóságos asszonyt kéretem!

INAS: Igenis. (*El*)

BOGÁTHY: Az írást add ide.

BENEDEK (*kiszól*): Péter!

INAS: Parancsol a méltóságos ur?

BENEDEK: Mért nem segited fel a kabátot a nagyságos urra? (*Az inas felsegíti a kabátot, Benedek kezét nyújt Bogáthynek*) Szervusz öregem.

BOGÁTHY: Szervusz! (*El*)

BENEDEK: Mehet már, Péter. (*Inas el*)

Tizenhatodik jelenet: Benedek, Forbát

FORBÁT: Te nem a szobádban vagy? Azt hittem. Mit csinálsz itt?

BENEDEK: A jó Isten munkáját végzem. Házasságokat oldok és kötök.

FORBÁT: Albert! Történt valami?

BENEDEK: Semmi különös. Megtelt a pohár, ha még olyan öblös volt is. De most nem iszom ki, hanem másokat is megitatok belőle.

FORBÁT: Nehogy valami bolondot elkövezz!

BENEDEK: Az okos dolgok nagyon rosszul kamatoznak. Most egyebet próbálok. Siess innen, ha nem akarsz a feleségemmel találkozni.

FORBÁT: Sietek, mert még-egyszer kitilt.

BENEDEK: Egyszer már kitiltott? Nem baj, kibirod.

FORBÁT: Köszönöm. Te is furcsán vigasztalod a barátaidat. Isten megáldjon, holnap telefonálok, mert nem nagyon értelek. (*El*)

BENEDEK (*utána szól*): Én se magamat, hallatlan, mi-
ket tud az ember, ha kényszerítik rá!

*Forbát és Mariann találkoznak az ajtóban, Forbát mélyen
meghajol, Mariann alig veszi észre (Forbát el)*

Tizenhetedik jelenet: Benedek, Mariann

MARIANN (*könnyedén*): Sürgős? Mert éppen udvarol-
tattam magamnak.

BENEDEK: Nem, szívem, nem sürgős, de azért jobb, ha
elintézzük.

MARIANN: Elintézni való?

BENEDEK: Meglehetősen.

MARIANN (*kedvesen*): Megint rossz fát tettem a
tűzre?

BENEDEK: Hogy mit tett szívem, azt most nem firtat-
juk. Én majd csak azt mondom meg, mit fog tenni ezután.

MARIANN: Szépen elbucsuztatom a vendégeimet,
mint ahogy a jó háziasszonyhoz illik.

BENEDEK: Ugy van. És azután, mikor az utolsó ven-
dég is elment, maga beül az autóba . . .

MARIANN: En?

BENEDEK: Maga, szívem. Hazamentek már az öregek?

MARIANN: Régen.

BENEDEK: Azt mondja hát a személyzetnek, hogy
hazaszalad az öreg urat megnézni, mert egy kis baj van
vele.

MARIANN: Beteg az apám?

BENEDEK: Nem. De maga mégis azt mondja.

MARIANN: Hazudjak?

BENEDEK (*elmosolyodik*): Na, Istenem. Az az első
ösztlőne az embernek. Először történik?

MARIANN (*tétován*): Nem. De maga most először tanácsolja.

BENEDEK: Ebből is láthatja, hogy egy kis változás van a ház körül. Szóval otthon kiszáll és egy negyed óra múlva leüzeni a sofförnek, hogy jöjjön haza a géppel, mert maga ott-tölti az éjszakát, apa komolyan rosszul van és maga kéri a professzor urat, hogy látogassa meg holnap délelőtt.

MARIANN: És mit csinálok otthon?

BENEDEK: Szívem, azt ne tőlem kérdezze.

MARIANN: Albert! Amiatt a meghívó miatt?

BENEDEK: Nem. Hiszen a meghívónak folytatása lett.

MARIANN: Ugy? Az öreg asszony árulkodott? És maga elhitte neki? Pedig megesküdt.

BENEDEK: Megeskette, szívem? Kár volt! Az öreg asszony vigyázott volna magára, a lánya is vigyázott az imént. Bogáthyt eskette volna meg.

MARIANN (*elhülve*): Bogáthyt?

BENEDEK: Igen. De ne féljen. Félix se jött árulkodni hozzám. Csak elárulta magát, mint az imént maga, a meghívóval.

MARIANN: És most?

BENEDEK: Most, szívem, vége. — Most maga hazamegy, ámbár otthon rosszul érzi magát. De mégis elmegy innen, mert itt is rosszul érzi magát. És annál inkább elmegy, mert én is nagyon rosszul érzem magamat. Nincs miért meghoznunk azt a keserves áldozatot, hogy együtt maradjunk. Maga én értem? Nem áldoz semmit! Egy meghívót, egy csókot nem. Én magáért? Minek? Nem okozok örömet vele magának.

MARIANN: Albert... nézze... hátha...

BENEDEK: Szívem, itt már semmisen bizonytalan. Vagy, ha úgy akarja, itt már minden bizonytalan. És én

belgyógyász vagyok, nem pszichoanalitikus. Nekem sem időm, sem kedvem ahhoz, hogy a női lélek rejtélyét kutassam. Tudniillik, azt a nőét, aki nem érdekel. Ez kiméletlenség, de hiszen próbáltam kimélni magát . . . Meg kell mondanom, hogy a férfi csak akkor bibelődik a női lélekkel, ha szereti a nőt. Én magát, Mariann, nem szeretem.

MARIANN: Hát mért nézett el mindent, mért bocsátott meg, mért vett vissza?

BENEDEK: Mert nem szerettem, fiam. Ha szerettem volna, mindez lehetetlen lett volna. De segíteni akartam magán . . . Szeretettel, szerelem nélkül. Ez az, amit nem szabad csinálni. *(Nagy szünet)*

MARIANN *(csendesesen kezdi, de mindig feljebb megy)*: Igen . . . ez az . . . Ha maga kimondja, nekem sem kell titkolnom. Tudja mi maga, Albert? A világ legrosszabb embere a nagy jóságával. És a világ legostobább embere a nagy okosságával! Mért próbált úgy bánni velem, mint egy másik bölcsessel? Az nem lehet. Én szoknyát viselek, én asszony vagyok. Engem nem a fejem kormányoz, hanem az idegeim. Maga orvos, tudja ezt, biztosan tudja . . . és mégse tett ellene semmit.

BENEDEK: Én azt is tudom, hogy hiába tettem volna.

MARIANN: Nem igaz! Mikor először láttá, hogy inogni kezdek, akkor jött volna, szólt volna, és ne a nyugalmát kereste volna, hanem a boldogságát! Szólt volna, nem is halkán, nem is szépen, hanem hangosan és gorombán. Mert a csendességben okosság van, de a hangosságban szerelem. És ha a nyers szó nem használt volna, vert volna meg, igen! ütött volna, az is jobban esik, mintha a nő látja, hogy nem törődnek vele.

BENEDEK: Mariann, maga azt kívánja tőlem, hogy más legyek, mint aki vagyok. Nehéz.

MARIANN: Igen. Akkor talán én is más tudtam volna

lenni. Szerettem volna más lenni. Egy férfi olyanná gyurja a nőt, amilyenné akarja. De azt nem lehet szerelem nélkül. Csókkal kell, hallja, csendes ember, csókkal, nem szókkal! és ökölrel, inkább mint udvariassággal! A nő viaszlemez és nem is akar egyéb lenni. A férfi azt énekli rá, amit akar, vagy amit tud. Ha rossz az énekes, a lemez krákok és reccs, ha jó, akkor harsog és cseng.

BENEDEK: Sajnálom, nem vagyok tenorista.

MARIANN: Mert az énekhez szerelem kell, szerelem!

BENEDEK: Nincs. Nincs, Mariann, nem adhatom. Mért jött vissza hozzám?

MARIANN: Mert nem tudtam, hogy nincs. Azt hittem, ha gyámoltalanul, ha pipogyán, mégis szeret. De most láttam, hogy nem. Én azért jöttem vissza, hogy megváltozzam. De nem lehetett Albert, nem lehetett!

BENEDEK (*vállat von*): Szívem...

MARIANN: Ne legyen jó, ne legyen jó! Ne tűrje, hogy bántsam! Albert, hát maga se látja, hogy nem vagyok rossz, de maga rosszul jó hozzám. A jóságával uszit arra, hogy rossz legyek. Ha valakit megütök a jobb arcán és állandóan a balt is elém nyújtja, hogy azt is üssem meg, nem igaz, hogy lecsillapít... nem igaz! a végsőkéig korbácsol, minden jót megfojt bennem, minden rosszat felébreszt. Igenis, estélyt rendezek nem azért, mert örömöm telik benne, hanem mert fáj magának! De mért nem mondja, hogy ne rendezek? Mért tűri szótlan, hogy egy héten át készülődöm rá, hogy felfordítom a házat, hogy varrónők adják egymás kezébe a kilincset? És amikor látom, hogy mindent eltűr, akkor, igenis, meghívom a másikat is. Meg! Meg! Ki akarom próbálni, muszáj kipróbálnom, hogy ezt is eltűri-e? Csakugyan mindent eltűri-e? Mi minden fér bele a mindenbe? Akit kinozok, sziszegjen, sirjon és tiltakozzék, mert amíg nem teszi — asszony vagyok — nem hagyhatom

abbal És ha nagyon későn sziszeg, akkor tovább gyötröm, mért tett addig úgy, mintha nem fájna neki. *(Szikrázó szemekkel áll az urával szemben)*

BENEDEK: Menjen, Mariann. Még megbántanók egymást. Menjen. És itt az utravalója. Vigye magával. *(Kiveszi az írást)*

MARIANN: Mi ez?

BENEDEK: Nem akartam, hogy a szülei nyakán éljen. A haragomat is szellőztetni kellett. Írás Bogáthytól, hogy elveszi magát, ha elválunk.

MARIANN *(elhül)*: Ezt... ezt... csak úgy adta?

BENEDEK *(mosolyogva)*: Na... nem egészen. De végül mégis-csak adtal

MARIANN *(mindjobban megjuhászodva)*: Maga kényszerítette Félixet arra, hogy ezt aláírja?

BENEDEK: Ne kutassuk!

MARIANN: Erőszakkal?

BENEDEK: Annak is nevezhetjük. Menjen, Mariann, fejezze be az estét. Nincs több beszélni valónk.

MARIANN: Albert! maga tudott ilyen erélyes lenni?

BENEDEK *(türelmetlenül)*: Tudtam, tudtam. Menjen szívem, elég volt! Sok is.

MARIANN: Albert... tévedtem... rosszul ítélt meg... bocsásson meg...

BENEDEK *(igen keményen)*: Elég! Nem akarok többet hallani! És látni sem akarom. Beszéljen az emberekkel, mintha semmi se történt volna. Érti? Ne vessen és társalogjon, aztán tűnjön el!

MARIANN *(halkan)*: Igen... úgy lesz. *(El)*

(Benedek nagyot lélegzik, leül a délinövény alá)

Tizennyolcadik jelenet: Benedek, Rozika

*(Rozika amikor bejön, erősebben kezd hangzani a zene.
Az a keringő)*

ROZIKA *(összerezzen)*: Tessék.

BENEDEK: Rozika, hát maga is tud hazudni?

ROZIKA: Tudok, Albert bácsi.

BENEDEK: Na, mindegy. Fülledt a levegő itt.

ROZIKA: Ki lehet nyitni a középső ajtót. A vendégek
ugyis erre mennek majd el. *(Széthuzza a bársonyportyírt,
kitárja az ajtó két szárnyát. Nagyon szép oszlopos csarnok
válik láthatóvá és közben a zene mind erősebb, mert most
már szabadon ömlik be a csarnokon át. Rozika, miközben
az ajtó körül foglalatoskodik, hátra beszél)* Fáradt Albert
bácsi?

BENEDEK: Fáradt vagyok. Nagy műtét volt és én
nem vagyok operatőr.

ROZIKA: Műtét?

BENEDEK: Az.

ROZIKA: Albert bácsi beteg?

BENEDEK: Nem . . . gyógyulok már. Mi van odakint?

ROZIKA *(elmegy a folyosó végére, onnan szól vissza)*:
Táncolnak. *(Ott áll és kinéz)*

BENEDEK: Mariann is ott van?

ROZIKA: Ott!

BENEDEK: Mit csinál?

ROZIKA: Táncol.

Függöny

HARMADIK FELVONÁS.

(Benedek dolgozószobája. Az egész csupa könyv. Tágas, puha kényelem. Az asztalkákon ernyős álló lámpák. A szinpad a beszélők magasságában egészen világos, a plafon homályos maradhat. Két kijárás. Egy a hátsó falon, főbejárat, egy baloldalt, Ilka néni szobái felé vezet. Benedek íróasztala emelvényen van, amelyre szőnyegek vezetnek. A padló csupa melegsínű perzsa szőnyeg. Az íróasztal mellett írógép)

Első jelenet: Ilka néni, Benedek, később Inas

ILKA NÉNI: Ülj le fiam, oda a nagy székbe . . . Mindig csak úgy átabotába hallgatod meg az elszámolásomat.

BENEDEK: De Ilka néni, többet nem költ, mint amennyit adok, és amit adok, azzal gazdaságosan bánik.

ILKA NÉNI: Az nem úgy van. Nem akarok úgy elszámolni, mint az egyszeri bíró. Jöttünk, mentünk száz forint, ettünk, ittunk száz forint, summa háromszáz forint.

BENEDEK: Hát mennyi a végösszeg, Ilka néni?

ILKA NÉNI: Megint csak a végösszeg?

BENEDEK: Megnézzem minden pár csirkének az árát? Mutassa, megnézem.

ILKA NÉNI: Azt ne, fiam, ha nem akarsz elszörnyedni. — Tudod mennyibe kerül egy pár rántani való csirke? De akkorkák csak, mint az öklöm * * *

BENEDEK: Nem tudom. De nem is fogom megtudni.

ILKA NÉNI: Hát ha nem akarod . . .

BENEDEK: Egyelőre talán ne tudjam meg. A végösszeg, Ilka mama?

ILKA NÉNI: Nyolcszázötvenkét forint.

BENEDEK: Ilka mama még forintban számol?

ILKA NÉNI: Én még úgy. Nem élek már én olyan sokáig, hogy meg kelljen tanulnom, a másik számítást. — Nem győzné a fejem.

BENEDEK: Pedig olyan egyszerű.

ILKA NÉNI: Nektek tudósoknak.

BENEDEK: Mindenkinek. Koronában minden épen kétszer annyi.

ILKA NÉNI: Isten ments! Ugyis elég drága minden! Hátha még kétszerannyinak vesszük! Én még abból az időből való vagyok, mikor volt rénes forint, meg váltó. Te akkor, Albertkám, még a világon se voltál.

BENEDEK (*vidáman*): Emlékszem, nem volt rossz.

ILKA NÉNI: Hát igaz, jobb annak, aki nem születik. Olcsóbban él.

BENEDEK (*nevet*)

ILKA NÉNI: Csak ne vess ki. Én persze, régimódi bu-tor vagyok . . . almárium . . . de igazad is van, ha én ilyen badarságokkal tömöm a fejedet. Hát csak azt akar-tam még mondani . . .

INAS (*be*): A telefonhoz kéreti a méltóságos urat a doktor Czirbusz.

BENEDEK: Mindjárt folytatjuk. Ilka mama, ott hagytuk el, hogy rénes forint meg váltó . . .

ILKA NÉNI: Jó, jó. De akkor még telefon se volt, nem zavarhatták az embert még a lakásán is éjjel-nappal.

BENEDEK (*az ajtóból*): A doktort akkor is. Stafétát küldtek hozzá, vagy furért, vagy delizsáncot . . . (*kint*)

Szervusz, eriggy be, Ilka mama van bent. Azt keresed, ugy-e?

Második jelenet: Ilka néni, Forbát

FORBÁT (*kint*): Csakis! Bejössz te is? (*Bejön*) Kezét csókolom, tantika. Öméltósága jó kedvében van.

ILKA NÉNI: Azóta mindig. Madarat lehetne fogatni vele.

FORBÁT: Mióta?

ILKA NÉNI: Amióta a szépasszony másodszor is elment.

FORBÁT: Kicsit küldték.

ILKA NÉNI: Ne szólj szám, nem fáj fejem . . . A-
én lelkem, nem tudom. Nem voltam ott.

FORBÁT: Jó is. Még jóra fordította volna a dolgot.

ILKA NÉNI: Lehet. Az az asszony rá tudta venni az embert. Életemben először akkor esett meg velem — jaj rossz emlékezni rá — hogy hamisságra esküdtem meg. Sülők miatta egy pár hétig az örök tűzön.

FORBÁT: Ne féljen, Ilka néni. Ha egyébként nem, de a lánya miatt a mennyországba jut.

ILKA NÉNI: Adja Isten.

FORBÁT: A Rozika nagy protekció lesz odafent.

ILKA NÉNI: Hát kedves gyerek a Roza. Nekem a lányom, de azért olyan igen-nagy véleménynel róla, mint a mérnök ur, mégsem vagyok.

FORBÁT: Én a legjobbal vagyok. Ilka néni . . . még annál is jobbal. Mit szólna hozzá, mondja, mit szólna, ha . . .

Harmadik jelenet: Voltak, Benedek

BENEDEK (*bejön, kifelé beszél*): Szóljon le a sofförnek, Péter. A Rózsadombra. (*Be*) El kell mennem, de legfeljebb egy félóráig maradok el.

FORBÁT: Ki akar meghalni megint?

BENEDEK: Meghalni, Ernő, jól jegyezd meg magadnak, senkise akar. Ettől leszünk mi udvari tanácsosok. De doktor Czirbusz azt hiszi, hogy nálam nélkül nem gyógyíthatja meg a betegét.

FORBÁT: Ez doktor Czirbusznak nem az első tévedése.

BENEDEK: És nem is az utolsó. A kollégák sokszor tévednek. Megint csak: ettől leszünk mi udvari tanácsosok. De mondd, Ernő, te mindig olyankor jössz ide, amikor én nem vagyok itthon, vagy remény van rá, hogy elmegyek hazulról?

FORBÁT: Erről szó sincs, erről szó sincs!

BENEDEK: Na csak úgy megfigyelem. Érdekes szimptóma! Valaki beteg.

FORBÁT: Ne bolondozz! Én egészséges vagyok.

BENEDEK: Majd ha hazajövök, kitapogatlak. De addig te megszököl.

FORBÁT: Juszt se . . .

BENEDEK: Szervusz. Isten vele Ilka néni. Ott maradtunk ugy-e, hogy kétféle korona van, rénes és váltó?

FORBÁT: Szervusz. Doktor Czirbusznak üdvözlétemet . . .

Negyedik jelenet: Forbát, Ilka néni

ILKA NÉNI: Ösmeri?

FORBÁT: Nem. De jóba kell lenni a doktorokkal, nehogy a kezükre kerüljön az ember. Barátom öméltóságának azonban igaza van. Sokat járok ide, mikor nincs itthon.

ILKA NÉNI: Albert csak tréfált.

FORBÁT: De én komolyan járok ide.

ILKA NÉNI: No de ha szívesen látjuk.

FORBÁT: Ez jól esik . . . Ilka mama, mi pedig ugy-e ott hagytuk el . . . Hol is hagytuk el? . . . Azt kezdtem elmondani . . nézd csak, milyen nehezen megy!

ILKA NÉNI: Ha tudnám, mit akar mondani, segítenék.

FORBÁT: Legjobb lesz, ha a végén kezdjük. Mit szólna Ilka néni ahhoz, ha én megkérném a Rozika kezét?

ILKA NÉNI: Jézus Mária! Mit mond?

FORBÁT: Ugy megijeszti ez?

ILKA NÉNI: Dehogy ijeszt meg! Dehogy!

FORBÁT: Hát?

ILKA NÉNI: Kedves mérnök ur . . . édes fiam . . . nézze, én őszinte vagyok. Ami a szívemen, az a nyelvemen . . .

FORBÁT: Tudom, Ilka néni.

ILKA NÉNI: Hát megmondom, úgy ahogy van. Nem mertem én erre gondolni se soha. Maga mérnök ur, úgy tudom gazdag ember, a leghiresebb építőmester Pesten . . .

FORBÁT: Építész.

ILKA NÉNI: Az egy-fene! Megbocsát. A Rozika meg . . . na Istenem, ne cifrázzuk, nincs a Rozikának egy rézpitykéje se.

FORBÁT: Az a jó!

ILKA NÉNI: Hogy volna az jó?

FORBÁT: Ugy, hogy majd beéri hat szobával, nem akar tizenkettőt.

ILKA NÉNI: Azt sose mondjuk, lellem. Nincs könnyebb, mint a jómódot megszokni. Nézze csak az Albert feleségét. Kevés volt neki, ami itt van. Pedig itt már csak elég van!

FORBÁT: Ilka néni, hogy említheti Mariannt Rozikával egy napon?

ILKA NÉNI: Igaz, más tésztából gyúrták az én lányomat! De csak úgy mondtam: a tizenkét szobára.

FORBÁT: Ha Rozika akar, építék neki tizenkettőt.

ILKA NÉNI: Hát komolyan kéri?

FORBÁT: A legkomolyabban. Mi a felelet?

ILKA NÉNI: Én kimondom nyíltan, hogy két kézzel adnám. Mért ne? egy ilyen kitűnő embernek.

FORBÁT: Nana?

ILKA NÉNI: Tudja Albert kivel barátkozik! De tőlem csakugy nem függ, mint az adókiadás. Roza nagyon kedves kis lány, de a saját feje után megy. Mindjárt behozom.

FORBÁT: Köszönöm, Ilka mama . . . Egy kicsit drukolok.

ILKA NÉNI (*kint*): Roza gyere be, hagyd azt a könyvet, a mérnök ur van itt.

(*Forbát igazgatja magát*)

ILKA NÉNI: A mérnök ur beszélni akar veled.

Ötödik jelenet: Voltak, Rozika

ILKA NÉNI: Maradjak?

FORBÁT: Eleinte. Mig a nehezén túl leszünk.

ROZIKA: Mi van itt? Milyen furcsa mondatok.

ILKA NÉNI: Itt az van . . .

FORBÁT: Rozika . . . gyerekkoromban, még az apám tanított rá . . . hogy ha nagyon hideg a víz, az ember ne próbálgassa a kezeivel, mert akkor még hidegebb lesz . . . szóval, én mindig fejest ugrottam.

ILKA NÉNI: Jól beszél.

ROZIKA: Lássuk az ugrást!

FORBÁT: Rozika, én éppen az imént megkértem a maga kezét a mamájától.

ROZIKA: Brávó, fejes! Helyes. És megkapta?

ILKA NÉNI: Hogy kérdezhetsz ilyet? Csak nem gondolod, hogy férjhez adlak, tudtod-hired nélkül?!

FORBÁT: A mama azt mondta, hogy ő nincs felhatalmazva.

ROZIKA: Köszönöm.

FORBÁT: Mit köszön?

ILKA NÉNI: Mit köszönsz?

ROZIKA: Magának, hogy megkérte, a mamának, hogy nem adta.

ILKA NÉNI: Én nem nem-adtam, hanem azt mondtam, hogy nem adhatom.

ROZIKA: Igen, igen. Azt köszöntem meg. Hát, kedves Forbát . . .

FORBÁT: Nem is kér gondolkozási időt?

ILKA NÉNI: Nem köll az ennek! Olyan esze van, mint a borotva.

ROZIKA: Ugy van. Ezen nincs mit gondolkozni.

ILKA NÉNI: Nincs! Nincs! De mennyire nincs!

ROZIKA: A mama nem adhatta . . . Én sem adhattom . . .

(Csend)

ILKA NÉNI: Mit mondasz, fiam?

FORBÁT: Ez . . . ez kosár?

ROZIKA: Olyasmi.

ILKA NÉNI: Te, fiam . . . neked ugyan jó eszed van, de talán mégis kérhetnél gondolkodási időt.

FORBÁT: Rozika, nagyon jó volna!

ROZIKA: Nincs ezen mit gondolkodni.

ILKA NÉNI: Van! Van! de mennyire van! Gondold csak el lányom; egy ilyen kitűnő ember, Pest leghiresebb építőmestere!

ROZIKA: Építész!

ILKA NÉNI: Na pláne! Ő építette a Bazilikát! Vagy ő építette volna, ha korábban föl nem építik.

ROZIKA: Anyus, most mért nem kérdi, hogy maradjon-e?

ILKA NÉNI: Mondom, hogy a saját feje után jár. Hát én ki is mehetek . . . De mért mennék ki? Ha ezt meg tudtad mondani előttem, a többit is megmondhatod. Látja mérnök ur, mit mondtam magának a szegény lányokról?

ROZIKA: Tulajdonkép nincs semmi olyan mondani valóm, amit a mama ne hallhatna, de félek, hogy a mama tovább is rábeszél . . .

ILKA NÉNI: Egy kukkot se szólok.

FORBÁT: Rozika, bizonyisten úgy megszomorított.

ILKA NÉNI: Hallod, hallod?

FORBÁT: Egyrészt féltem, hogy nemet mond, más-

részt kizártnak tartottam. Sőt voltak olyan vakmerő per-
ceim, amikor elgondoltam, hogy mikor szólok, a nya-
kamba borul és azt mondja: Szeretlek.

ROZIKA: Az nehéz szó.

ILKA NÉNI: A legkönnyebb! . . .

ROZIKA: A mama egy kukkot se szól.

FORBÁT: Hát látja . . . Ha akárkit megkértem
volna ebben a városban, a legnagyobb familiáknál, szive-
sen láttak volna.

ILKA NÉNI: Még a zsidó báróknál is!

FORBÁT: Ezt nem az összehasonlítás kedvéért mon-
dom . . . magát, Rozika, senkivel se lehet összehasonlítani.

ILKA NÉNI (*legyint*): Dehogyan nem!

FORBÁT: Csak úgy, utólagos balzsamnak a magam
szívére és kínáltatónak . . . hátha meggondolja.

ROZIKA: Nincs mit, Forbát, nincs mit.

ILKA NÉNI: Vasból van ennek a feje.

FORBÁT: Egy ilyen derék fiu, mint én. (*Ilka néni bólint*) Aki nem is buta. (*Ilka néni bólint*) Nem is sze-
gény. (*Ilka néni bólint*) Nem is csunya . . .

ILKA NÉNI: Szentírás, amit beszél!

ROZIKA: Igazán igazat beszél. Derék fiu, csinos
fiu . . .

(*Ilka néni viharosan bólogat*)

FORBÁT: Nahát?

ILKA NÉNI: Na bizony, nahát?

ROZIKA: Azonban . . . és ezt nem akartam mégse
kimondani a mama előtt . . .

ILKA NÉNI: Miattam beszélhetsz, mintha itt se vol-
nék. Én nem szólok bele,

ROZIKA: . . . Mindez nem használ, ha én nem szeretem.

ILKA NÉNI: Na tessék! ez jött ki belőle!

FORBÁT: Mindig azt hittem, nagyon jól szivel.

ROZIKA: Nagyon jól. De szerelmes nem vagyok magába.

FORBÁT: Hm . . . nagy baj, nagy kár.

ROZIKA: Hát ez az. Én pedig nagyon, igen-nagyon szerelmes akarok lenni az uramba.

ILKA NÉNI: Tisztára, mint a regény, a Zazujságban!

FORBÁT: Nagyon szép szándék.

ROZIKA: Azt akarom, hogy a világ legelső emberének tartsam az uramat. A legkedvesebbnek, a legjobb-nak, a legokosabbnak.

FORBÁT: Ilyen talán nincs is a világon.

ROZIKA: Van . . . esetleg lehet.

ILKA NÉNI: Azt majd ollóval kivágja a regényből.

FORBÁT Én nem láttam még.

ROZIKA: Én talán igen. De nem is kell, hogy az legyen; elég, ha én annak tartom.

ILKA NÉNI *(a fejét csóválja)*: Micsoda romlott beszédek.

FORBÁT: Ha maga annak tartja: az is.

ROZIKA: Még mindig, hogy megbecsül!

FORBÁT: De azért ugy-e nem dobnak ki?

ROZIKA: A legjobb barátok maradunk.

ILKA NÉNI *(rázza a fejét és szemrehányóan néz Rozikára)*

FORBÁT: Akkor beszélgethetünk még . . . Kartágó romjain . . .

(Nagy mélabuval elbucsuzik és távozik)

Hatodik jelenet: Ilka néni, Rozi, Inas, majd Mariann

INAS (*besiet*): Kérem alássan . . . Kérem alássan . . .

ILKA NÉNI: Na — mi baj Péter, mért van úgy megijedve?

INAS: Kérem alássan . . . a méltóságos asszony van itt.

(*Nagy csend*)

ILKA NÉNI: M . . . m . . .

ROZIKA: A méltóságos ur nincs itthon. Mért nem mondta meg?

INAS: Megmondtam kérem. A méltóságos asszony azt mondja, hogy itthon van. Ugyszólván nem hiszi.

ILKA NÉNI: Lányom, én . . . nekem . . . azt te jobban tudod, fiam . . . *Most* legyen a helyén a szád! (*El*)

ROZIKA: Vezesse be a méltóságos asszonyt.

INAS: Igenis kérem. (*El*)

Hetedik jelenet: Rozika, Mariann

MARIANN: Á, Rozika! . . . Szervusz. Letagadtatja magát az uram?

ROZIKA: Isten hozta, Mariann. Az ura nincs itthon. Tudja, hogy nem tagadtatná le magát, ha itt volna.

MARIANN: Mért magázol, szivecském? Mi azért jóba lehetünk. Még nem felejtettem el, milyen jó voltál hozzám akkor. Akkor megszidtalak érte, de ideges voltam . . . megértheted. Neked volt igazad . . . Tartsunk össze, mi nők. Akkor segítettél rajtam, nem fogadtam el, most más-kép gondolkodom.

ROZIKA: Másképp?

MARIANN: Igen. Én sokszor gondolkodom máskép, ez egy kicsit baj, de most megkomolyodtam. Szeretnék visszajönni . . . Holnap lesz a tárgyalásunk, tudod . . .

ROZIKA: Tudom.

MARIANN: És aztán érvényesíteni kellene azt az írást.

ROZIKA: Micsoda írást?

MARIANN: Amit Albert Bogáthytól vett. Hiszen tudod.

ROZIKA: Nem tudom.

MARIANN: Hogy elvesz válás után.

ROZIKA: Bogáthy?

MARIANN: Igen. De nem kell. Félix csúnyán viselte magát. Egy férfi, aki megijed és ilyenre kötelezi magát, nem férfi. Mért ne jöhetnék vissza most, amikor Albert is megváltozott?

ROZIKA: Másodszor is?

MARIANN: Csacsi vagy te, Rozika. Ehhez te nem értesz még. Akárhányszor. Ha először visszavett Albert, amikor lett volna oka rá, hogy ne tegye . . . most nincs, most igazán semmi sem történt . . . Megkértem szépen Albertet . . . és békességben élünk.

ROZIKA: Borzasztó!

MARIANN: Hát nem lesz könnyű, de menni fog.

ROZIKA: Te megtennéd?

MARIANN: Mit?

ROZIKA: Hogy vissza . . . visszarimánkodd magad?

MARIANN: Nem kell ilyen súlyos szavakat használni.

ROZIKA: Mariann! Képes volnál rá?

MARIANN: Hogy beszélsz? Te is máskép gondolkodol? Miért segítettél akkor rajtam?

ROZIKA: Nem rajtad . . . az uradon akartam segíteni.

MARIANN: Ugy?

ROZIKA: Mariann, te ide nem jöhetsz vissza.

MARIANN: Furcsán mondd.

ROZIKA: Neked ide nem szabad visszajönnöd.

MARIANN: Ejnye! Fájna az neked?

ROZIKA: Nekem? . . . Az uradnak.

MARIANN: Mit érdekel az téged?

ROZIKA: Az uradat meg kell védeni!

MARIANN: Velem szemben?

ROZIKA: Önmagával szemben is. Olyan jó ember . . .

MARIANN: De meg vagy hatval És éppen neked kell megvédened az uramat?

ROZIKA: Most velem beszélsz . . . most én próbálok, de akárki megtehetné, aki meg meri neked mondani . . .

MARIANN: Kíváncsi vagyok rá, miket akarsz te nekem megmondani.

ROZIKA (*nagyon halkán és akadozva kezdi, de aztán nekipirul és erőlyesen mondja tovább*): Hogy nem szabad . . . nem szabad ilyet tenni . . . Így kihasználni valakinek a végtelen jószágát . . . azt, hogy nem állja a megalázkodást . . . hogy nem tud könnyet látni és inkább tönkre teszi önmagát, semhogy másnak fájdalmat okozzon . . . Egyszer már megtette . . . és te másodszor is megtetetnéd vele . . . csak azt nézed, hogy veled mi lesz . . . azt nem, hogy vele mi . . . Ezért jöttél vissza először . . . és ezért próbálnád meg újra . . . Mariann, én is nő vagyok, nem igaz, hogy nem szabad így beszélnem veled . . . Mért akarod tönkre tenni az uradat? Csak azért, hogy neked könnyű életed legyen? . . . csak könnyű, mert jó nem lenne . . . nem volt jó, én láttam . . . Mariann, ti nem vagytok együvé valók . . . nem akarlak megbántani, de te, aki csak hangos, ragyogó életet akarsz . . . akiben olyan kevés az alkalmazkodás, a kímélet . . .

MARIANN (*gunyosan*): Én nem illek hozzá?

ROZIKA: Azt hiszem.

MARIANN: Hanem?

ROZIKA: Mit kérdezel?

MARIANN: Hogy ki illik hozzá? Mondd meg te, ibolyácska.

ROZIKA: Azt én nem tudom . . . A te uradat a legjobb nő sem érdemli.

MARIANN: Hát még én, ugy-e?

ROZIKA (*bátran*): Igen. Ha semmit el nem követtél volna ellene, akkor sem. Te felforgatod az életét, szántszándékkal kinozod . . . Megölöd apránként. Mert visszavesz, Mariann. Ha sirni kezdel, ha letérdelsz . . . visszavesz, ha ép úgy tud is mindent rólad, mint . . . mint én.

MARIANN: Mit tudsz rólam, te szerény bölcs?

ROZIKA: Hogy nem vagy feleségnek való . . . nem tehetsz róla . . . az Isten nem annak teremtett . . . Ó a feleség, az más! Én elképzelem . . . Te gyönyörű vagy . . . disz vagy, Mariann . . . nem tudsz egyéb lenni . . . De a te uradnak úgy is elég disze van . . . Ne gyere vissza, ne tedd, ne is próbáld . . . én kérlek rá . . .

MARIANN: Ki?

ROZIKA: Én.

MARIANN: De ki vagy te? A falusi ártatlanság? Akinek nem szabadna még érteni sem ahhoz, amiket itt őszszebészél. Nem. A falusi ártatlanság nincs sehol. Elnyelte a bűnös város. Az uramhoz jöttem fel, mert az uram még és kivel beszélek?

ROZIKA: Velem, aki csak jót akar.

MARIANN (*gunyosan*): És én még megkérdem, mit érdekel téged, ami velünk történik? Ó hát mégis az első ösztönöm volt helyes, mikor gyanakodtam rád, kis fehér cica.

ROZIKA: Nem értelek.

MARIANN: Tettesd magad! Nem vagy te olyan ártatlan, mint amilyennek én is hittelek, amíg most egyszerre be nem mutatkoztál . . . Most már értelek. Véded az uramat? És éppen te véded? Hát persze! ki védné, ha nem a . . .

ROZIKA: Mariann!

MARIANN: Ha a babája nem . . . Te mersz nekem igazságokat mondani, te? Nevelőkisasszony, akinek idillje van a gazdával!

ROZIKA: Mariann!

MARIANN: És hogy én ebben nem voltam biztos mindjárt az első perctől fogva?! A jó embert véded? A viszonykádát véded! A jó meleg kuckót, ahová behúzódtál balkézről valónak. Véded? Nehogy az asszony visszajöjjön és kidobja a cselédet, akivel az uraság megfeledezett magáról.

ROZIKA: Mariann!

MARIANN: Mondd, hogy nem igaz, tagadd le, ha mered! A szeretője vagy az uramnak, falusi kisleány. Hát persze, hogy most hiába jöttem, amíg ez tart, kérnéd sem kell, nem jöhetek vissza, ó, csókkal sok mindent el lehet intézni! Ha tudtam volna, fel sem jöttem volna . . .

ROZIKA (*csendesén*): Hát most tudod.

MARIANN: Bevallod? Mi? bevallod, nem is szégyelled magad?

Nyolcadik jelenet: Előbbie, Benedek

BENEDEK (*bejön középen; szünet*): Maga itt van?

MARIANN: Eljöttem, hogy . . . Különben mindegy, mi volt a szándékom . . . Körülnéztem itt és — hm . . . láttam.

BENEDEK: Mit látott?

MARIANN: Azt már megmondtam Reményi kisasszonynak — a véleményemmel együtt. Megmondtam!

ROZIKA: Nem igaz, nem igaz! Nem mondott semmit! Nem bántott!

BENEDEK: De hát miről van szó? Mért bántotta Rozikát?

MARIANN: Azért, mert most már tudom, hogy honnan vette maga azt az energiát, hogy engem elintézzem.

ROZIKA: Albert bácsi, én jót akartam. Nem ezt! Csak ezt nem!

MARIANN: Eltávolított maga mellől, nem mert rosszat akartam cselekedni, hisz azzal először sem törődött, hanem mert utjában voltam.

BENEDEK: Mariann! Ezt nem engedem! Ezt megtiltom!

MARIANN: Nem tilthatja meg! Ma még az uram. Csak holnap válunk el egymástól. És amikor ez kezdődött . . . ez a . . . akkor én itt voltam. A ház urnője voltam, mikor az uram és a házikisasszony . . .

BENEDEK: Maga ezzel gyanusította Rozikát? Ezt merte? S nemcsak föltételezte, hanem ki is mondta? *(Félleje siet)*

ROZIKA *(közbelép)*: Nem mondta! nem mondta!

MARIANN: De ő maga sem tagadta.

(Csend)

BENEDEK: Rozika!

ROZIKA: Én elmegyek innen! El a házból, a városból, az országból, ha akarod. Soha az urad még hallani sem fog rólam.

BENEDEK: Nem megy el. Itt kell, hogy maradjon!

ROZIKA: Nem tudnék soha többet Albert bácsi szemébe nézni . . .

MARIANN: Albert bácsi? ejnye te kislány . . . és én csak most veszem észre . . . te szerelmes vagy az uramba . . .

(*Otthaggyja*) Ne vegye rossz néven, Albert . . . ezt igazán nem gondoltam . . . Nem hittem, hogy magát szeretheti valaki. Én nem tehetek róla, hogy nem szeretem . . . és ő nem tehet róla, hogy szereti. Mi nők erről sohasem tehetünk. És őrá se haragudjék, mert egy házas-emberbe lett szerelmes. Ilyesmi megtörténik kislányokkal. Nem vétek, csak baleset. Vagy talán még az sem. Ne haragudjék rá, Albert. És rám se.

BENEDEK: Nem haragszom, Mariann. Sőt köszönöm. Azelőtt ha jót akart is rosszat tett, most talán rosszat akart, de jót cselekedett.

MARIANN: És te sem haragszol, ugy-e? Gonosz dolgokat mondtam neked, de megint nem tudtam magamon uralkodni. Azt hittem, hogy olyan vagy, mint én . . . de te nem vagy olyan . . . persze nem . . . ha olyan volnál, te sem szerethetnéd. Nem haragszol?

ROZIKA: Nem, nem haragszom. Nagyon-nagyon köszönöm!

MARIANN: No és . . . én sem haragszom . . . De én mit köszönjek? Azt, hogy többé nem jöhetek vissza. Mert most már csakugyan azt hiszem . . . én ide többé vissza nem kerülök. Isten megáldjon, Rozika . . . utódom . . .
(*Az ajtóhoz megy, megáll*) Albert!

BENEDEK (*nem felel*)

MARIANN: Albert . . . én már nem vagyok itt! (*El*)

Kilencedik jelenet: Rozika, Albert, majd Ilka néni

BENEDEK (*halkan, gyöngéden*): Rozika!

ROZIKA: Albert bácsi!

BENEDEK (*kis szemrehányással*): Bácsi?

ROZIKA (*mintha kipróbálná, tudja-e mondani*):
Albert . . .

ILKA NÉNI (*beront, nagy hangon*): Nagy jó uristen! Hát elment az a kísértet? No de ilyet! (*Elcsendesedik, mert látja, hogy itt bent valami történt*) Te, Rozi, sirtál? (*Mert nem kap választ*) Megmostad a fejét, Albertkám, Forbát miatt?

BENEDEK: Forbát miatt?

ILKA NÉNI: Hát mert kikosarazta. Vagy nem is tudod még? Ki-ko-sa-raz-ta!

BENEDEK: Jól tette, Rozika, azt is jól tette!

ILKA NÉNI: Szent isten! Hát hol találunk még egy olyan férjet neki?

BENEDEK: Majd körülnézünk, Ilka mama, majd körülnézünk.

Függöny

GÁBOR ANDOR

PALIKA

SZINMŰ 4 FELVONÁSBAN

4. EZER. ÁRA 3 KORONA

GÁBOR ANDOR

CIKLÁMEN

VIGJÁTÉK 3 FELVONÁSBAN

4. EZER. ÁRA 3 KORONA

GÁBOR ANDOR KÖNYVEI

Jaj a feleségem. 5. ezer. Ára 2 korona.

Tarka rimek. 3. ezer. Ára 2 korona.

Petúr meg a dinnye. 5—6. ezer.
Ára 3 korona.

Pesti sirámok. 2. ezer. Ára 3 korona.

Mit ültök a kávéházban?
2. ezer. Ára 3 korona 50 fillér.

A kozák. 6—7. ezer. Ára 3 korona

Palika. Szinmű 3 felvonásban.
4. ezer. Ára 3 korona.

Untauglih ur. Humoros regény,
rajzokkal. Második kiadás.
4—6. ezer. Ára 3 kor 20 fillér.

Ciklámen. Színjáték 3 felvonásban.
3—4. ezer. Ára 3 korona

A polgőr és egyebek. Ára 3 korona

A kanári és egyéb vadállatok.
Ára 3 korona.

Szépasszony. Vigjáték 3 felvonásban.
Ára 3 korona.

MISTRAL
MIRÈIO
A SZERELEM ÉPOSZA 12 ÉNEKBEN

FORDITOTTA:
GÁBOR ANDOR
ÁRA 5 KORONA

A világirodalom egyik legszebb elbeszélő költeménye.

... Provence lányáról zeng ez ének
Szerelméről ifju szívének;
A Craun a tengerig fogom kísérni én,
Szerény utóda nagy Homérnek,
Ösvényei bármerre térnek,
Bár sarja csak paraszti vérnek,
S nem ösmerik, csupán a Crau területén.

Más fény nem tűz le homlokára,
Csak ifjuság arany-sugára;
Nem hordoz koronát és nem damaszt-köpenyt.
De méltó rá, hogy hire keljen,
Hogy mint királynőt énekeljem,
Az egyszerű provencei nyelven,
Mit már nem értenek csak póri körbe lent...

MISTRAL
MIRÈIO

A SZERELEM ÉPOSZA 12 ÉNEKBEN

FORDITOTTA: GÁBOR ANDOR

ÁRA 5 KORONA

GÁBOR ANDOR
KÖNYVEI

Jaj a feleségem. 5. ezer. Ára 2 korona.

Tarka rimek. 3. ezer. Ára 2 korona.

Petúr meg a dinnye. 5—6. ezer.
Ára 3 korona.

Pesti sirámok. 2. ezer. Ára 3 korona.

Mit ültök a kávéházban?
2. ezer. Ára 3 korona 50 fillér.

A kozák. 6—7. ezer. Ára 3 korona

Palika. Színmű 3 felvonásban.
4. ezer. Ára 3 korona.

Untauglih ur. Humoros regény,
rajzokkal. Második kiadás.
4—6. ezer. Ára 3 kor 20 fillér.

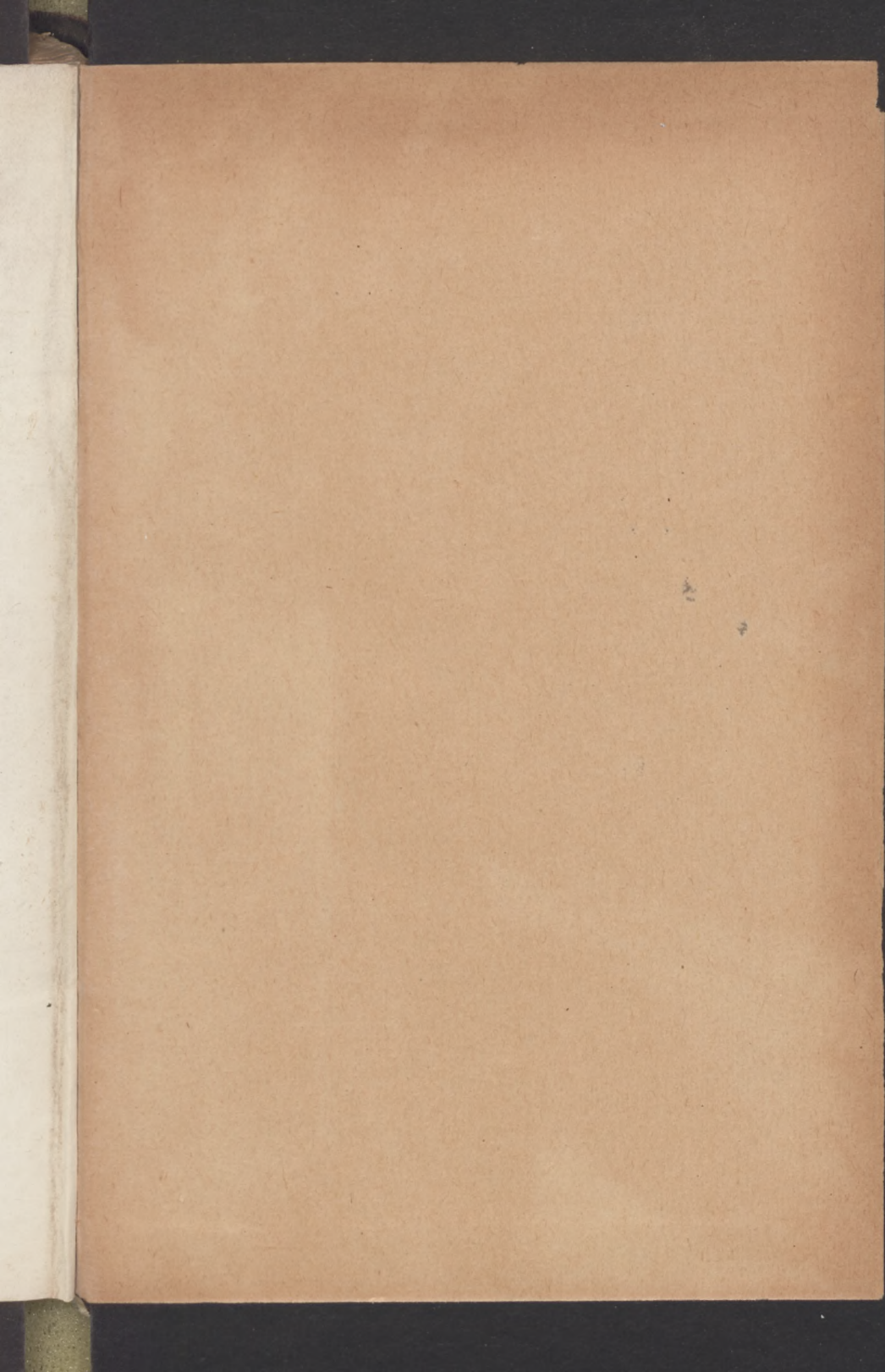
Ciklámen. Színjáték 3 felvonás-
ban. 3—4. ezer. Ára 3 korona

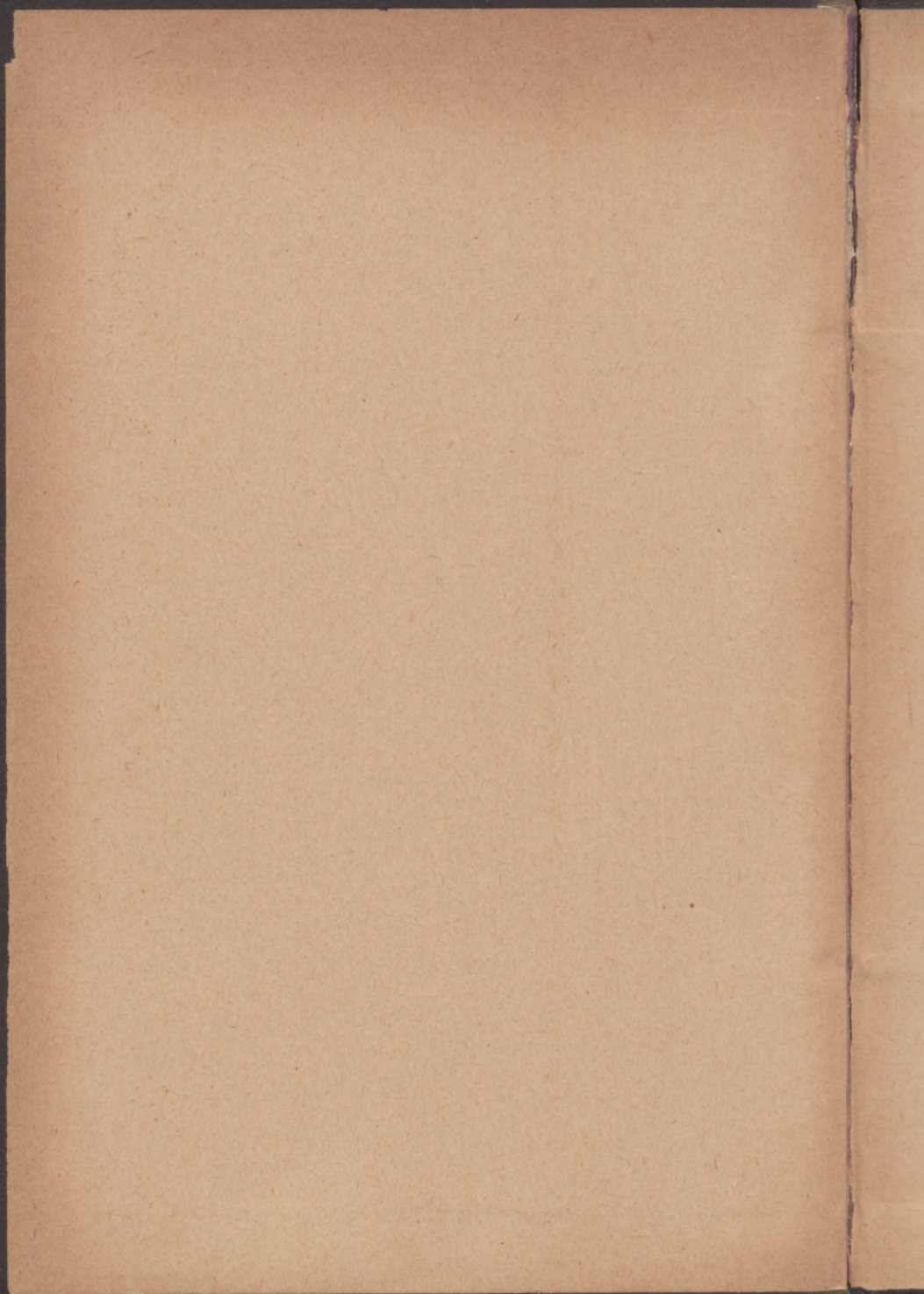
A polgőr és egyebek. Ára 3 ko-
rona

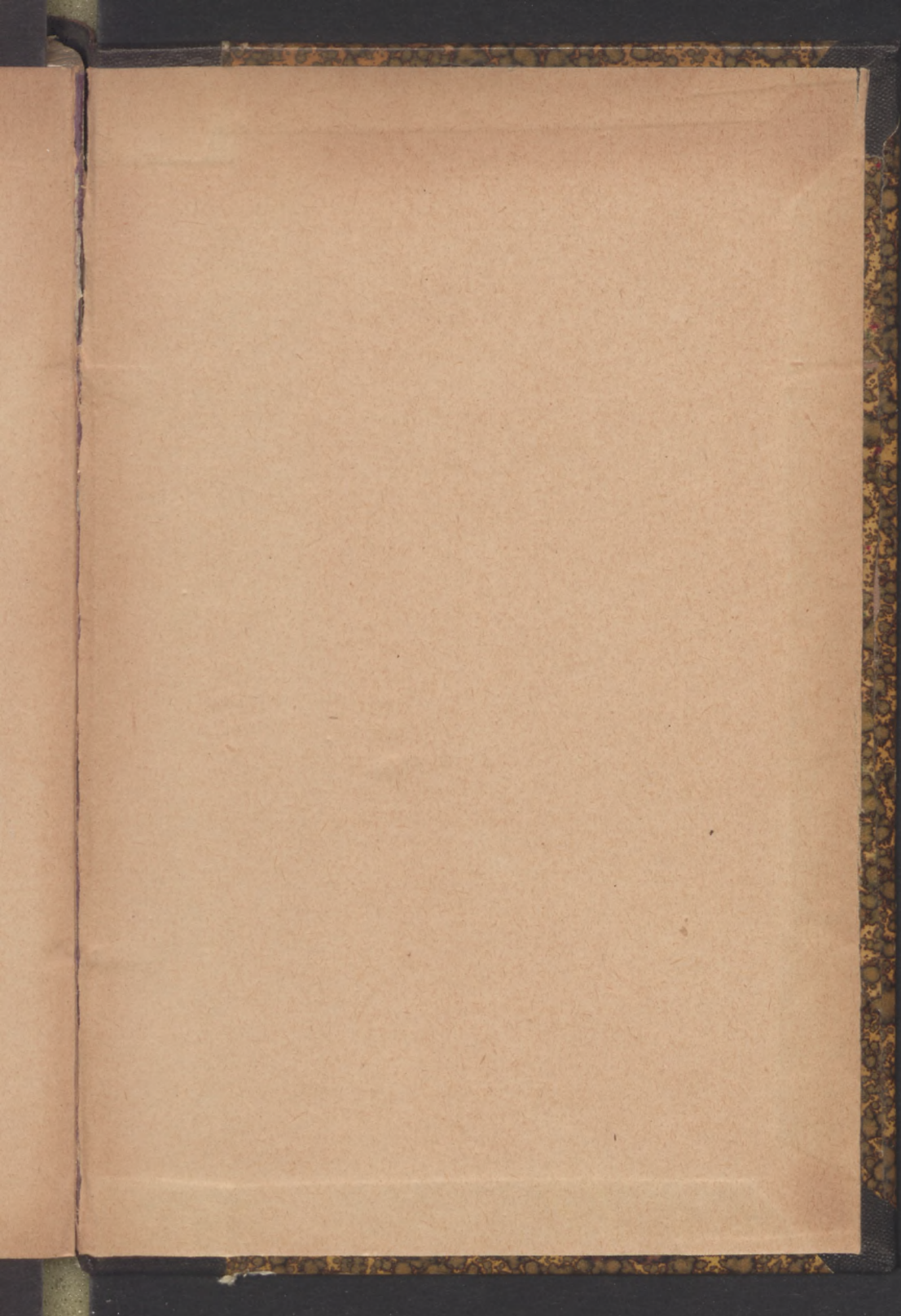
A kanári és egyéb vadállatok.
Ára 3 korona.

Szépasszony. Vigjáték 3 telvo-
násban. Ára 3 korona.

Ára 3 korona

III

GÁBOR SZÉP ASSZONY

180